

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИНВЕСТИЦИЯЛАР БҮЙИЧА ДАВЛАТ ҚўМИТАСИННИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎГРИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

инвестиция лойиҳаларининг амалга оширилишини тизимли назорат килиш, этол капитали иштирокидаги корхоналар фаолиятини, шунингдек, инвесторлар томонидан инвестиция мажбуриятлари қандай бажарилётганини таҳлил килиш, хорижий инвестициялар иштирокидаги инвестиция лойиҳаларининг ўз вактида ва самарали амалга оширилишига тўсқинлик қилаётган омилларни аниқлаш ҳамда уларни бартараф этиш бўйича тезор чоралар кўриши асосида мамлакатимиз иқтисодиётiga жалб этилаётган хорижий инвестициялардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш;

халқaro ташкилотлар ва хорижий ҳукуматлар молия институтларининг жалб этиладиган кредит ресурслари ва техник қўмаклашишга қартилган маблағлар (грантлар), Ўзбекистон Республикасининг Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси маблағлари, Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети ва давлат мажсадли жамғармалари маблағлари ҳисобидан йўналтириладиган марказлаштирилган инвестициялардан самарадорлигини ошириш;

мамлакатимизнинг иқтисодий ва инвестиция салоҳияти тўғрисида хорижий инвесторларни кенг хабардор килиш учун Ўзбекистон Республикасида ва чет элларда халқaro конференциялар, семинарлар, инвестиция форумлари ўтказилишини ташкил этиш;

иктисодиётнинг тегиши тармоклари ва иккимой соҳада амалга оширилаётган инвестиция лойиҳалари доирасида технологиялар ускуналар, бутловчи буюмлар ва материалларни килиш учун тендер (тандов) савдолари ўтказиш ва уларни якунлари бўйича иштирок этиш, ишлаб чиқариш самарадорлиги, маҳсулот сифати ва рақобатдошлиги, энергия ва ресурс тежамкорлиги бўйича замонавий талабларга, экологик стандартларга жавоб берадиган илғор технология ҳамда ускуналарни тақлифларни бахолашда қатнашиш, зарурат туғилгандан, ўтказилган тендер (тандов) савдолари натижаларини рад этиш, тендер натижаларига кўра тузиленган импорт шартномаларини бекор килиш бўйича тақлифлар киритиш;

инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш доирасида сотиб олинидиган ускуналар, техника ва технологиялар, бутловчи буюмларни нарх кўрсаткичлари, шунингдек, тайёр холда топшириладиган лойиҳалар кўймати тақлиф этиладиган технологияга қанчалик мувофиқ эканидан келиб чиқсан холда, тендер хужжатларини ишлаб чиқиш, экспертиздан ўтказиш ва тендер тақлифларни бахолашда қатнашиш, зарурат туғилгандан, ўтказилган тендер (тандов) савдолари натижаларини рад этиш, тендер натижаларига кўра тузиленган импорт шартномаларини бекор килиш бўйича тақлифлар киритиш;

мамлакатимиз лойиҳа институтлари ва ташкилотларининг инвестиция лойиҳалари, аввало хорижий инвестициялар иштирокидаги инвестиция лойиҳалари бўйича лойиҳадан олдинга ва лойиҳа ҳужжатларини ишлаб чиқиш борасидаги фаолиятини мувофиқлаштириш.

3. Белгилаб қўйилсинки:

Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитасининг ўз ваколатлари доирасида қабул килинган ва мезёрий-хуқукий хусусиятга ега бўлган қарорлари давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари, мулкчилик шакли ва идоравий мансублигидан қатни назар, хўжалик субъектлари томонидан бажарилиши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринbosari А.Ж.Раматов раҳбарлиги қиладиган Худудларни комплекс ривожлантириш ва коммунал соҳа, транспорт, капитал курилиш ва курилиш индустрияси масалалари комплекси таркиби киради.

4. Белгиланиски:

Ўзбекистон Республикасининг хорижий давлатлардаги дипломатик ваколатхоналарининг савдо-иктисодий масалалар бўйича маслаҳатчilari ва халқaro ҳамда хорижий молия институтларидаги доимий вақили лавозими Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси номенклатурасига киради;

савдо-иктисодий масалалар бўйича маслаҳатchilar ўз фаолияти юзасидан Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитасига ҳисобот беради;

Ўзбекистон Республикасининг савдо-иктисодик масалалар бўйича маслаҳатchilar, халқaro ва хорижий молия институтларидаги доимий вақиллари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамаси билан келишилган холда, Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси раисининг бўйрга асосан тайналанди ва лавозимидан озод қилинадиган;

Ўзбекистон Республикасининг хорижий давлатлардаги дипломатик ваколатхоналари Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси иктисолидиган таянч тармоклари ва инфратузилмани ривожлантиришга тўғридан тўғри хорижий инвестициялар ҳамда илғор технологияларни, устувор дастур ва лойиҳаларни амалга ошириш учун техник қўмаклашиш маблағлари (грантлар) ва имтиёзли кредитларни жалб этиш бўйича бажарилган ишлар тўғрисида таҳлилий материаллар, ҳисоботларни, шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг хорижий мамлакатлар bilan инвестция соҳасидаги ҳамкорлигини янада мустаҳкамлаш ва кенгайтиришга доир тақлифларни ҳар чорақда мунтазам тақдим этиб бориши шарт.

5. Ўзбекистон Республикаси Ташкилий иктисолид алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлигининг чет эл компания ва ташкилотлари ваколатхоналарини аккредитациядан ўтказиш вазифаси Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси ҳисобидан молия институтлари, ҳукуматларни молия институтлари, ҳорижий ҳукуматларнинг молия ташкилотлари ва донор мамлакатлар иштирокидаги инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш доирасида ташкил этилган ва амалга оширилётган лойиҳаларни жорий этивни гурухлар ходимлари, шунингдек, инвестиция лойиҳалари ташаббускори бўлган вазирлик, идора ва хўжалик бирлашмалари мутахассисларини тендер хужжатлари тайёрлаш, келиб тушадиган тендер таклифларни бахолаш жараёнларига жалб килиш ҳамда уларни назарда тутган ҳолда юклatisin;

публикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитасига ўтказилсин.

6. Шундай тартиб ўрнатилисинки, унга кўра, 2017 йилнинг 1 июнидан башлаб Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси зиммасига инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш доирасида технологик ускуналар, бутловчи буюмлар ва материаллар етказиб бериш, шунингдек, битта шартнома бўйича кўймати 100 минг АҚШ долларидан ортиқ ҳажмдаги ишлар (хизматлар)нинг бажарилиши юзасидан тендер (тандов) савдолари натижаларини мувофиқлаштириш, экспертиздан ўтказиш, келишиш ҳамда уларга риоя этилишини назорат килиш вазифалари куйидаги таркиби томонидан бажарилиши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати томонидан ёки унинг кафолати остида жалб этилган кредитлар (карз маблағлари) ҳисобидан молиялаштириладиган;

Ўзбекистон Республикасининг Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси маблағлари ҳисобидан биргаликда молиялаштириладиган;

устав фондида давлат улуши 50 фоиздан зиёд бўлган хўжалик субъектлари томонидан хорижий инвестициялар (кредитлар) ҳисобидан тайёр ҳолда топшириладиган лойиҳалар бўйича харид қилинадиган лойиҳалар;

7. Ўзбекистон Республикаси Ташкилий иктисолид алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги, «Ўзбекекспертиза» акциядорлик жамиятинг куйидаги вазифалари Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитасига ўтказилсин:

битта шартнома бўйича кўймати 100 минг АҚШ долларидан зиёд бўлган инвестиция лойиҳалари, жумладан, тайёр ҳолда топшириладиган лойиҳаларни амалга ошириш доирасида товарлар, ишлар ва хизматлар харид килиш бўйича идораларро тендер комиссиялари раисларининг ўринбосарлари сифатида албатта киритсан ҳамда идоралараро тендер комиссияси таркибини қайта тасдиқласин ва унга Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси раҳбарларини идоралараро тендер комиссиялари раисларининг ўринбосарлари сифатида албатта киритсан;

10. Ўзбекистон Республикаси Иктисолид вазирлиги давлат архитектура ва курилиш қўмитаси, Молия вазирлиги, Адлия вазирлиги, Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси билан ҳамкорликда бир ой муддатда Вазирлар Махкамасига инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш доирасида тендер (тандов) савдолари ўтказиш тартиб-таомилларини янада тақомиллаштиришга доир тақлифлар киритсан.

11. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамаси ўн кун муддатда Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси фойлиятини ташкил этиш тўғрисида» қарори лойиҳаларини амалга ошириш доирасида тендер (тандов) савдолари ўтказиш тартиб-таомилларини янада тақомиллаштиришга доир тақлифлар киритсан.

12. Ўзбекистон Республикаси Инвестициялар бўйича давлат қўмитаси Иктисолид вазирлиги, Молия вазирлиги, Адлия вазирлиги, бошқа манфаатдор вазирлар ва идоралар билан биргаликда иккى ой муддатда қонунчиликка мазкур Фармондан келиб чиқадиган ўзgartартиш ва тақлифларни Вазирлар Махкамасига мувофиқ рўйхатдан ўтказиш;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг 2000 йил 21 ноябрдаги «Тендер савдоларини ташкил этиши таомиллаштириш чоратадирлари тўғрисида»ги 456-сонли қарори билан тасдиқланган Хомашё, материаллар, бутловчи буюмлар ва асбоб-ускуналар харид қилиш бўйича тендер савдолари ўтказиш тўғрисидаги низомнинг 55-ва 62-бандларига тегиши ўзгартишлар киритсан.

13. Ушбу Фармоннинг ижросини назорат килиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А.Н.Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси В.А.Голишев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Тошкент шаҳри,
2017 йил 31 март

Ш.МИРЗИЁЕВ

2017-yil 1-aprel, № 26 (8987)

Президентимиз Шавкат Мирзиёев нинг шу йил 27 марта «Атоқли давлат арбоби ва ёзувчи Шароф Рашидов таваллудининг 100 йиллигини нишонлаш тўғрисида» ги карорини Жиззах вилоятининг Жиззахлик маҳалласи ахли катта мамнуният билан қарши олди.

Атоқли давлат ва жамоат арбоби Шароф Рашидов туғилип вояга етган, бугун унинг номи билан юритиладиган туманинг Жиззахлик маҳалласида халқимизнинг буюк фарзанди ҳәти билан боғлиқ жойлар. Шароф Рашидовин яқиндан танинган, сұхбатида бўлган одамлар кўп. Маҳалла ахли, айниса, катта авлод вакиллари бу угу инсонни ҳамон ўзларига якин олиб, «Шароф ака», «Шароф ота» деб хурмат ва фаҳр билан эслайди.

УЛУГ ИНСОНЛАР НОМИ СИРА ЎЧМАЙДИ

— Кечки пайт телевизорда давлатимиз раҳбарининг карорини эшитиб, беихтиёр кўзларим ёшланди, — дейди Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган механизатор, 80 ёшли Расуп ота Махмудов. — Президентимиз Шавкат Мирзиёев ўтган йил ноъяр ойда вилютимизга килган ташрифи ногида Шароф Рашидовнинг хизматларини ҳурмат билан эслаб, бу угуз таваллудининг 100 йиллигини нишонлаш, хотирасини абдийлаштириши ҳакида гапиргандан кейин кўпчиллик шундай қарор қабул қилиниши кутди. Шароф Рашидов хотирисининг абдийлаштирилиши халқимиз кўнглидаги иш бўлди. Ўз ҳәтини халқ, хизматига багислаган инсонлар хотираси абдидир.

Маҳаллада Шароф Рашидовнинг болалиги ўтган мўйжаз ҳөвлидаги оддигина ўз ҳам сакланаб қолган Йиллар, давр тараққиётининг қишлоқ ҳәтига, ахоли турмушига киритган катте ўзгаришларига қарамай, бу уйни қишлоқдошлари улуғ зотдан қолган ёдгорлик сифатида эъзозлаб келмоди.

Шароф Рашидов ўтган асрнинг 30-йиллари охирида олий ўкув юртни битириб, Самарқанд вилояти газетаси таҳтириятига ишга ўтгунига қадар яшаган уйга кейинчалик — Ўзбекистон ёзувчilar улошмасига, республи-

камизга раҳбарлик килган йилларда ҳам келиб турган. Гарни узоқ вақт уйда њеч ким яшамаган бўлса-да, у кишининг ҳәти билан боғлиқ китоб, фотосурат ва бошқа турли бўюмлар кимматли ёдгорлик сифатида авайлаб сақланган.

— Шароф ота яшаган уйда у кишинадан қолган энг муқаддас ёдгорлик — бу ерда сақланётган китоблардир, — дейди меҳнат фахрийи, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган журналист Акром Иномов. — Китобларнинг барчаси ўтган асрда нашр қилинган ўзбек ва жаҳон мумтоз адабиётiga оид асарлардир. Китобларнинг аксарияти у кишига машҳур шоир-ёзувчилари, давлат ва жамоат арбоблари дастxати биттилб оғовга килингани билан катта тарихий аҳами-

Dil izhori

си авж олган мураккаб даврда дадиллик билан ҳақиқатни тиклади. Шароф Рашидов доно раҳбар, етук ёзувчи сифатида ҳалқимиз қалбидан мустаҳкам жой олган ва шундай бўлуб қолади, деб химоя қилди.

Бугун Жиззахда ким билан сұхбатшаманг, Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг мазкур қарори мамлакатимизни жуда мураккаб ва оғир йилларда бошқарған, юртимиз тараққиётини излабдан ойдан тақомиллаштириш, пуллук хизматлар кўрсатиш ва молиялаштиришнинг кўшимча манбаларини излашда олий ўкув юртларининг ваколатларини кенгайтириш ўйли билан уларнинг мустақиллиги босқич-босқич ривожлантирилиб борилади.

— Яна бир масала олий маълумотли кадрларимизнинг ҳалқаро меҳнат бозорида рақобатбардошлигини оширишди, — дейди Тараққиёт стратегияси маркази ижрочи директори Акмал Бурхонов. — Бугун дунёнинг ривожланган давлатларни кадрларни таънишада Болония декларациясига таянмоқда. Шу боис мамлакатимизнинг мазкур ҳалқаро ҳужжатта кўшишиш масаласи кўриб чиқилади. Бу миллий олий таълим тизимини жаҳон амалиёти билан ўйғун ривожлантириш, кадрлар таъёрлашса да манба-дилдан гаплашарди, улар билан ўзларни юрақдан хис этар деди. Президентимизнинг ушу қарори у киши билан шахсан таниш, сұхбатидан кўп бор баҳраманд бўлган юртдошларимизни, айниқса, беҳад кувонтириди.

Карор асосида атоқли давлат арбоби ва адаби Шароф Рашидовнинг 100 йиллик юбилейни ўтказиш, хусусан, мемориал уй-музеysi ташкил этиши, ҳәти ва фаолияти билан ўзларни таништириш ишлари бошлаб юборилди. Бу исхада у инсонни яқиндан билган, танинган кишилар, у киши туғилип, улгайтан Жиззахлик маҳалласи ахли, айниқса, фаол иштирок этатири.

Т.БЕКНАЗАРОВ,
ЎЗА мухбири

ТАЪЛИМ ВА ФАНДА ҲАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

2017–2021 йилларда олий таълим тизимини тубдан тақомиллаштириш дастурларини янада тақомиллаштириш, пуллук хизматлар кўрсатиш ва молиялаштиришнинг кўшимча манбаларини излашда олий ўкув юртларининг ваколатларини кенгайтириш ўйли билан уларнинг мустақиллиги босқич-босқич ривожлантирилиб борилади.

— Яна бир масала олий маълумотли кадрларимизнинг ҳалқаро меҳнат бозорида рақобатбардошлигини оширишди, — дейди Тараққиёт стратегияси маркази ижрочи директори Акмал Бурхонов. — Бугун дунёнинг ривожланган давлатларни кадрларни таънишада Болония декларациясига таянмоқда. Шу боис мамлакатимизнинг мазкур ҳалқаро ҳужжатта кўшишиш масаласи кўриб чиқилади. Бу миллий олий таълим тизимини жаҳон амалиёти билан ўйғун ривожлантириш, кадрлар таъёрлашса да манба-дилдан гаплашарди, улар билан ўзларни юрақдан хис этар деди. Президентимизнинг ушу қарори у киши билан шахсан таниш, сұхбатидан кўп бор баҳраманд бўлган юртдошларимизни, айниқса, беҳад кувонтириди.

Тадбидда Ҳаракатлар стратегиясида ўз ифодасини топган мактабгача таълим тармолиги кенгайтириш ва тақомиллаштириш, умумий ўрта таълим сифатини тубдан ошириш, қасбу-хунар коллежлари фаолиятини меҳнат бозори эҳтиёжларига мослаштириш, олий таълим мусассалалари иммий-тадқиқот ва инновация фаолиятини кўллаб-куватлаш ҳамда бошқа масалаларга алоҳида эътибор қаратилди.

Моҳигул ҚОСИМОВА,
ЎЗА мухбири

Халқ ва давлат манфаатлари уйғулиги ИҚТИСОДИЙ ЎСИШНИНГ ЖАДАЛЛАШУВИГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

Мамлакатимиз мустақилликка эришганига ҳали кўп вақт ўтгани ўйқ. Йигигма беш йил қўйна тарих олдида жуда қиска муддат. Лекин ана шу қисқа тарихий давр меҳнатсевар ҳалқимизнинг нималарга қодирлигини, давлат томонидан оқиёна ташланган иқтисодий сиёсат қандай натижаларга олиб келиши мумкинлигини бутун дунёга намойиш этди.

Ўзбекистонда иқтисодий ислохотларининг дастлабки босқичлариди, аниқроғи 1996 йилга кадар ўтиш даври кийинчиларни таъсирида миллий ялини ишқасулот ҳажмида кескин ўзгариш сезилмади. Фақат 2000 йилдан ЯИМ ҳажми ошганни кутилди. Босқичма-босқич олиб борилган ислохотлар натижасида макроиктисодий баркарорлик, иқтисодиётнинг юқори суръатлар билан ўсиши, инфляцияни прогноз кўрсаткичларни даражасида сақлаб қолиши таъминланди. Пироваридда қичи бизнес саҳуси тадбиркорлик, фермерлик ҳаракатини ривожлантириш учун кенг имкониятлар ва куляп шароитлар яратилди. Президентимизнинг «Ўзбекистон Республикасины янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида» ги фармони эса ислохотлар самарасини янада ошириш, давлат ва жамиятнинг ҳар томонлами ва жадал ривожлантиши учун шарт-шароитлар яра-

тиш, мамлакатимизни модернизация килиш ҳамда ҳәтигина барча соҳаларни либераллаштириши хизмат қилилади.

Айтиш жоизки, товар-пуль мусабатлари устун ривожланган бозор иқтисодиётда моддий манфаатлари асосий ўринни эгаллайди. Моддий манфаатни кондириши манбай — мамлакатда яратилган миллий даромад бўлиб, у учга тақсимланади: бир кисми давлатла, иккинчилиси ёлланма ишчиларга, көлгалини эса тадбиркорларга. Умумий холда давлат миллий даромаддаги улицини жамият олдирадиги ўз вазифаларини бажариш, тадбиркорлар ўзларининг бозордаги мавқеини мустаҳкамлаш, ёлланма ишчилар эса рўзгор төбратиш учун ишлатади. Миллий даромад тақсимотида иштирок этатиган ҳар уч томон улуши мизордининг оптимал нисбатини ўрнатиш — манфаатлар кесишган нуктани тўғри топиш иқтисодий юқсалишга олиб борадиган тўғри йўлни то-

пиш демакдир.

Давлат, ёлланма ишчилар ёки тадбиркорлар улушкига тўғри келадиган миллий даромад мизордини кўпайтиришнинг ийлий бор: биринчидан, иқтисодий ўши суъртларини жадаллаштириш асосида миллий даромаддининг мутлақ ҳажмини кўпайтириш, иккинчидан, томонлар улушидаги иносбатни қайдидан бир томон(лар)нинг фойдасига ўзгарттириш.

Munosabat

Бозор иқтисодиётни шароитнида иқтисодий ўсишини таъминлаш ва шу асосда миллий даромаддин кўпайтирища айнан тадбиркорларнинг ўрни бекиб. Айни бир пайтда тадбиркорлар манфаатларига йўналтирилган чора-тадбирлар, яратилаётган янги имкониятлар натижасида иқтисодий ўсишдан олинадиган кўшимча миллий даромад давлат манфаатларига ҳам, ёлланма ишчилар манфаатига ҳам бирор ҳизмат қилилади. Иккинчидан, давлат ўзининг миллий даромаддаги улушкини кўпайтиришга эмас, ақсинча, уни музайян даражада камайтириша виши ўйларни қолган ишчи таъкидларида таъкидларига ўзининг ҳамони алоҳида таъкидлари.

Давлатимиз раҳбари Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимида сўзларни нутқида адолат тўйсиганни ҳаётини молиятида қарашадиган айланмоги лозим. Шунда давлат ҳалқ манфаатларини химоя килиш давлатнинг энг мухим стратегик вазифасига айланмоги лозим. Биринчидан, бойлик ортириш манба-босқич ошириб бориши бўйича биз аниқ чора-тадбирларни режалаштирганимиз ва улар албатта амалга оширилади.

Давлатимиз раҳбари Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимида сўзларни нутқида адолат тўйсиганни ҳаётини молиятида қарашадиган айланмоги лозим. Шунда давлат ҳалқ манфаатларини химоя килиш давлатнинг энг мухим стратегик вазифасига айланмоги лозим. Биринчидан, бойлик ортириш манба-босқич ошириб бориши бўйича биз аниқ чора-тадбирларни режалаштирганимиз ва улар албатта амалга оширилади.

**Мурод МУҲАММЕДОВ,
иктисод фанлари доктори, профессор**

2017-yil 1-aprel, № 26 (8987)

2017-yil — Xalq bilan muloqot va inson manfaatlari yili

Истиқлол йилларидаги юртимиз суд-хўкуқ тизимидаги туб ўзгаришлар амалга оширилиб, фуқароларнинг хўкуқ ва эркинликлари мөъబрий-хўкуқий ҳужжатлар билан тўлиқ кафолатланди. Суд-хўкуқ тизимини янада демократлаштириш ва эркинлаштириш, аҳолининг одил судловга бўлган ишончни ошириш, жамиятда қонун устуворлигини таъминлашга алоҳида ёътибор қаратилимоқда.

2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида фуқароларнинг хўкуқ ва эркинликларини ишончли химоя килиш кафолатларини кенгайтириш, уларнинг одил судловга эришини даражасини, суд иш юритувининг самарадорлиги ва сифатини ошириш, номзодларни танлаш, судьялик лавозимига

Фуқаролар мурожаати доимо ёътиборда

тайинлаш тизимини янада тақомиллаштириш бу соҳада амалга оширилаётган ислоҳотларнинг энг муҳим йўналишлари сифатида белгиланди. Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевинг "Ўзбекистон Республикаси суд тизими тузилмасини тубдан тақомиллаштириш ва фаoliyati самарадорлигини ошириш чора-тадбирлар тўғрисида" ги фармони суд-хўкуқ соҳасидаги давлат сиёсатини сифат жиҳатдан яни боғсигча кўтаришда муҳим аҳамият касб этади.

Олий суд ва Олий хўжалик судининг фуқаролик, жинонӣ, маъмурий ва иқтисодий суд иш юритуви соҳасидаги суд хокимиётининг ягона олий органи – Ўзбекистон Республикаси Олий судига бирлаштирилиши фармон аҳамиятини янада оширади. Чунончи, бу орқали суд тизимини бошқаришдаги бир-бирини тақорровчи функциялар бартараф этилади, ягона суд амалийтини шакллантириш, инсон хўкуқ ва эркинликларини ишончли химоя килиш кафолатлari кучайтирилади. Бунинг замонида нафақат одил судловга эришиш, балки инсонпарварлик, унинг қонуний мағсадларини самарали таъминлаш мақсади ҳам мухасамдир.

Ҳар бир шахснинг жамики хўкуклири, жумладан, давлат идоралари ва органларига мурожаат килиш хўкуклири ва кафолатлари қонун билан мустаҳкамланган. Мамлакатимизда фуқароларнинг мурожаатлари ҳал этиш бўйича ҳам кенг кўламиш ишлар бажарилаяпти. Бу борада Президентимизнинг 2016 йил 28 декабрдаги "Хисмоний ва юридиқ шахсларнинг мурожаатлари билан ишлаш тизимини тубдан тақомиллаштиришга доир чора-тадбирлар тўғрисида" ги фармони дастурлирлар тўлиб хизмат кильмоқда.

Юртимизда суд-хўкуқ тизимидаги амалга оширилаётган ислоҳотлар самарашиб ўлароқ, фуқароларнинг судларга бўлган ишончи юксалиб, турли мумаммом ва низолар ўз вақтида бартараф этилади. Жисмоний

юридиқ шахсларнинг мурожаатларини ўрганиш тизими амалиётга жойор қилинган. Судлар ҳар бир мурожаат ортида инсон тақдирни турганини инобатга олган холда, уларни ўз вақтида қонуний ҳал этиши, адолатли қарор қабул қилинишига эришишлари зарур. Жисмоний шахслар ва юридиқ шахс вакилларини қабул килиш тартиби қайта кўриб чиқилганидан сўнг раҳбарият қарийб ҳар куни

аҳоли билан учрашашапти, уларнинг мурожаатларини тинглаб, муаммоларини ҳал этиш бўйича чора-тадбирлар белгилайлапти.

Олий судга фуқаролик, жинонӣ, маъмурий ва суд фаoliyati билан боғлиқ бошқа масалалар бўйича 2016 йили 25 мингдан ортиқ мурожаат келиб тушган бўлса, жорий йил айни пайтага 7 мингдан зиёд мурожаат бўлди. Ахолiga янада куляйлик яратиш мақсадида ташкил этилган сайдер қабуллар кўплаб юртдошларимизнинг оғирини енгил, узогини яқин қильмоқда. Утган йили 8 вилоятда сайдер қабул ўтиштирилди. Фуқароларга сайдер қабул ўтикаш ҳақида олдиндан ёзлан ва ахборот бериладиган учрашув иштирокчиларига куляйлик яратиб, мурожаат этувчilar сонини оширияпти. Бунинг натижасида ўз ечимини кутаётган кўплаб мумаммом ва камчиликлар ҳал этилмоқда.

Олий суд томонидан тайёрланган "Фуқаролик ишлари бўйича судга мурожаат қилиш тартиби" деб номланган кўлланма фуқароларнинг ўзини кийнаётган масала бўйича қаерга, кай тарзда мурожаат килиши тартиби ҳақида батафсил маълумот беради. Мазкур кўлланманга ҳалқ қабулхоналари, кутубхоналар ва олий таълим мусассаларига тарқатиди. Кўлланмадаги исталган киши бемalol фойдаланиши мумкин.

Юртимизда суд-хўкуқ соҳасидаги туб ўзгариш ва ислоҳотлар, фуқаролар мурожаатларини ҳал этиши бўйича олий бериладиган сайдер қабуллаштиришга доир чора-тадбирлар тўғрисида ижобий ўзгаришлар рўй беради. Бундай ўзгаришлар ҳар бир кишининг давлат хокимиётiga, жамиятга, эртаниг кунга ишончини мустаҳкамлаш омилидir.

**Абдурасул ЭРАНОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Олий суди Шикоятлар ва
фуқароларни қабул килиш
бўлими бошлиғи**

Таъсис конференциялари давом этмоқда

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевинг 2017 йил 3 февралдаги "Маҳалла институтини янада тақомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги фармони маҳалла институтининг янада ривожланишида муҳим аҳамият касб этмоқда. Мазкур фармон асосида юртимизнинг барна ҳудудларидаги фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаoliyatiни мувофиқлаштириш бўйича туман ва шаҳар кенгашлари таъсис конференциялари ўтказилмоқда.

Kuchli fuqarolik jamiyatni sari

Жиззах вилояти Мирзачўл туманида ташкил этилган таъсис конференциясида маҳаллий ҳокимиёт вақиллари, масъул идоралар раҳбарлари, давлат ва надавлат ташкилотлари мутасаддилар, маҳалла фаоллари ҳамда оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этди. Тадбирдаги фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаoliyatiни мувофиқлаштириш бўйича туман кенгашни науманивий низоми мұхомма-да этилиб, кенгаш ва унинг ижро аппарати тузилмаси тасдиқланди.

Йигилишда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаoliyatiни мувофиқлаштириш бўйича туман кенгашни науманивий низоми мұхомма-да этилиб, кенгаш ва унинг ижро аппарати тузилмаси тасдиқланди. Шунингдек, туман кенгаши-

нинг раиси, биринчи ўринbosari, раиснинг ёшлар билан ишлаш, диний-маърифий масалалар, кексаллар ва фахрийлар ишлари бўйича ўринbosarslari ҳамда кенгаш котиби очиқ овоз бериш йўли билан сайланди.

Ана шундай таъсис конференцияси Уйчи туманида ҳам бўлиб ўтди. 13-болалар мусики ва санъат макtabida ўтказилган тадбирда тумандаги фуқаролар йигинларидан 140 нафар делегат катнашди. Анжуманд ташкил масала кўриб чиқилди. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаoliyatiни мувофиқлаштириш бўйича туман кенгашни науманивий низоми мұхомма-да этилиб, кенгаш ва унинг ижро аппарати тузилмаси тасдиқланди. Шунингдек, туман кенгаши

йигилишида иштирок этиш учун бир нафар ишончли вакил сайланди.

— Муҳтарам Президентимиз томонидан маҳалла институти фаoliyatiни янада тақомиллаштириш, уни жойларда ҳалқнинг чинакам маслаҳодощи ва кўмакдошига айлантиришга катта ёътибор қаратилимоқда, — дейди "Тепасарой" маҳалла фуқаролар йигинларининг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлаш, хўкуқ ва ваколатларини кенгайтириш маҳалладаги маънавий мухит баркарорлиги, оиласлар тинчлиги, ёшларнинг бўш вақтини мазмунли ўтказиш, аҳоли барча қатламларни ижтимоий химоялаш каби катор масалаларда катта аҳамият касб этади. Маҳаллалар фаoliyatiни мувофиқлаштириш бўйича республика таъсис конференциясида иштирок этиш учун ишончли вакил сифатida сайла нишим менга янада масъулит юклайди.

Республиканизмнинг бошқа ҳудудларидаги ҳам таъсис конференциялари қизғин ва кўтаринки руҳда давом этмоқда.

Ҳасан МУМИНОВ

Тарбиянинг асоси

Кўёш нур сочиб, олами ёруғликка бургани каби, китоб ҳам тафаккуримизга зиёд улашади. Ер юзига кун ёйилиб, атрофни бир-биридан ажратиб, уларни таний бошлаганимиз сингари, мутола билан ҳаётни теранроқ англаймиз. Яхшини ёмандон, оқни корадан фарқлашни ўрганимиз.

Маънавият — таълим-тарбиянинг асоси. Уайнан мутолаа воситасида шаклланади. Шу мезонга таяниб айтганда, таълим мусассаларида китоб ўқишига муносабатни тўғри ташкиллаштириш бошқа жамики масаланинг меъёрида давом этишини таъминайди.

Пойтахтимизнинг Юнусобод туманидағи 12-мактабда ўқувчиларни адабиётга ошно қилиш ва уларда мутолаа кизиқиши ошириш мақсадида "Китобим — оғтобим" тадбири ўтказилди. Мактабнинг бошланғич синф ўқувчилари катнашган мазкур маърифий кечада китобхонлик тарбиботига қаратилган катор лойихалар тақдим этилди. Жумладан, "Эртаклар — ях-

шилика етаклар", "Ифодали ўқиш", "Шеърхонлик" каби кўринишлар иштирокчиларда илик таассур ўйгодди. Ўқувчилар томонидан саҳналаштирилган "Мукофот" эртаги барчага манзур бўлди.

— Китобларни асар қаҳрамони характерига мослаб ўқиб, хатто уларнинг гапини образли ифодалаб бераман. Бу орқали ўқувчиларни дарсга қизиқтиришга, ўша асарни ўқишига муносабатни тўғри ташкиллаштириш бошқа жамики масаланинг меъёрида давом этишини таъминайди.

Дилмурад Дўстбеков, "Ma'rifat" мухабири

Бурхон РИЗОҚУЛОВ олган сурат.

Энгизал оғзу

Ҳамасблар билан шиконамиз ёнидаги китоб дўконига тез-тез кириб турамиз. Тури жанрдаги китоблар алоҳидаги бўйимларга ажратилган ҳолда чиройли қилиб терилиган. Ҳавасинг келади — мутолаага ҳуши ўйқуни ҳам беихтиёри бирор китобни қўлига олиб варақлашга тушганини ўзи сезмай қолади.

Кечак тушликдан қайтаётib яна кирдим. Одатдагидек гавжум. Санадим, 21 китобхон — кимидир "Бадий адабиётлар", кимидир "Тарихий асарлар", бошкаси "Илмий адабиётлар" бўйимиди. Бирни ўзига зарур китобни қидирапти, яна бирни атрофдагилари унугчалига пишырди шеър ўқиляти, бошкаси "Темур тузуклари"ни варақлашти. Бу холатни деярли ҳар гал кузатаман. Шундай кезларда "буғун одамлар китоб ўқимай қўйди", деган гапларга учнлик ҳам қўшилгим келмайди.

Орамизда шундай одамлар бор, ҳаётини китобсиз тасаввур кила олмайди, бирор куни мутолаасиз ўтмайди. Мен шундайлардан бирини биламан. Каттақўғон шаҳрида яшайдиган Бурхон Ярашев. Хусусий китоб дўкони ёгаси. Гарчи олимлика даъво қилиласа-да, тарик, адабиёт, фалсафа, физика, математика, география бўйича учча-мунча мутахассис билан бемалол баҳсолавадери. Фикрини илмий асослашини хуш кўради. Дўёнок келувчиларга шунчаки китоб сотмайди, уларга китоб ҳақида, мутолаа замони, илм-маърифатни бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ни фармойиши аҳамияти, мазмун-моҳияти ҳақида ҳаяжон бўйича гапиради.

— Бу ҳужжат нафақат ёш авододимизни билими кенг, мустакил фикрлайдиган юксак интеллектуал салоҳиятли инсонлар этиб тарбиялашда мумкин аҳамиятига эга, балки барчамизнинг дунёкашимишини, керак бўлса, ҳаётимизни тубдан ўзgartириб юборади, — дейди у. — Мен бунга ишонаман. Айнича, тараққиётда юксак мараларга ёришиётан инсоният тобора ўзлигидан узоқлашиб, одамзотни асрлар давомида асрлар келаётган тутумлар, қадриятлар завод толаётган, «оммавий маданият» атальмиш «оломончилик» инсон онги ва қалбини емираётган бугунги глобаллашув даврида мазкур ҳуҷжатнинг аҳамияти янада қадрли. Биласизми, мен ўзбекистон дунёда ёнг кўп китоб ўқиладиган мамлакат, ҳалқимиз ёнг китобхон халк, деб ётироф этилишини орзу қиласман. Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил 12 январдаги "Китоб маҳсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш

ми! Шундай экан, давлатимиз раҳбари бежиз китоб ва китоб мутолааси ҳақида маҳсус хужжат қабул қилимади. Бу баҳслар байсан каттиқ тортишувларга айланниб кетарди. Менда мутолаага ҳавас ўша кезларда ўйғотиши ўзбекистон соҳани эмас, айнан китоб савдоси билан шуғуланиши мавзук кўргансиз қабилидаги саволимизга: "Китобни яхши кўраман. Китоб совга килиш менинг одатим", деб кўя қолади жилмайиб. Сўнг мавзуни китоб ва мутолаанинг фойдаларига буради.

Дарҳакиат, замонавий ахборот коммуникациялари юксак тараққиётда ёришиб, ахборот олиш манбаларининг юқли ва тезкор воситалари оммалашганинг салони китобга этийёж, мутолаага кизишиш бироз сусайгандек. Қаердадир ўқиган эдим, ўтган аср ўрталаридаги телевизиондаги ўрталарнинг ўрнини ётилайди, театр санъатига этийёж колмайди, деган қарашлар ҳам бўлган экан. Ўшанда маълум маънода бунга асос бор дегувчилар ва шундай бўлишига ишончанлар ҳам бўлган. Аммо техника ҳар қанча тараққий этмасин, унинг кундаклик турмушимиздаги аҳамияти нечогли ортасин, театр замонавий жамиятда ўз ўрнини сақлаб қолди. Инсоннинг маънавий этийёжларини кондириш, айнича, ёшларни ёзгулини ва юксак инсоний фазилатлар руҳида тарбиялашдек азалий вазифасини тўлақонли бажарив келмоқда. Бугун китоб ва китоб мутолаасига муносабатга ҳам шундай қараш мумкин. Ҳеч қандай тезкор ва куляй ахборот манбаси китобнинг ўрнини босолмайди.

— Болалигимизда ўйманинг катта бир хонаси тўла китоб бўлар эди, — деб хотирлайди Бурхон ака. — Назаримда у ерда китоб шунчалар кўп эдики, нахотки шуларнинг барчасини бир инсон ўқиб чиқолса, деб ҳайрон бўлардим. Отам ҳам, онам ҳам ўқитувчи бўлган. Онам бошлангич синфига дарс берса-да, кейинчалик кутубхонада ишлаган. Отам мактабда 55 йил кимёдан сабоқ берган. Ёдимда, иккови

ўқиган китоблари ҳақидаги тассуротлари билан узок мунозара қилишади. Бу баҳслар байсан каттиқ тортишувларга айланниб кетарди. Менда мутолаага ҳавас ўша кезларда ўйғотиши ўзбекистон бўлса ажаб эмас.

Мамлакатимизда тадбиркорлик учун барча шароит ва имкониятлар яратилмоқда, ишбильармонларга турли имтиёз ва преференциялар берилмоқда. Шундай бир пайтда нега самараси тез ва кўп бўладиган бирор соҳани эмас, айнан китоб савдоси билан шуғуланиши мавзук кўргансиз қабилидаги саволимизга: "Китобни яхши кўраман. Китоб совга килиш менинг одатим", деб кўя қолади жилмайиб. Сўнг мавзуни китоб ва мутолаанинг фойдаларига буради.

— Олимлар қизиқарли китоб мутолааси инсоннинг нафақат маънавий дунёсига, балки хотириси ва умр кўриши даражасига ҳам ижобий тасъир қилишини аниллашган. Бундай китоблар инсонда кучли хиссият ўйғотиб, мия фаолиятида нейронлар тўкнашувига сабаб бўлар экан. Руҳшуносларнинг фикрича, китоб мутолааси жаёрайнда инсон аср қархонамонлари ҳаётини билин ҳашайди, унинг яхши-ёмон кечинмаларини бирга баҳам кўради. Бу мия фаолиятининг фаоллашувига олиб келади. — Олимий асосланган қизиқарли мавзумотларни келиради. — Айтганингиздек, бирор мўмай даромадли соҳада тадбиркорлик қилишимни ҳам мумкин эди. Бунинг учун мамлакатимизда барча шароит ва имкониятлар яратилмоқда, моддий-маънавий кўллаб-куватланмоқда. Кўп қатори менинг ҳам бундан фойдаланаман-ку! Шахримиздаги ёки китобни дўкони биносини хусусийлаштириб олганномининг ўзи давлатимиз томонидан кўрсатилайдан ана шу ётибор самараси эмасми? Илгари буни тасаввур ҳам қилолмаганимиз.

Дўёнока турли жанрларга оид китоблар бор. Айнича, болалар адабиёти намуналари кўпроқ бўлишига алоҳида ётибор каратилади. Бунинг учун турли эртак ва ҳикоялар қаҳра-

монлари тасвири туширилган маҳсус бурчак ташкил этилган.

— Бу болаларда китобга ҳавас ўйғотиши йўлларидан бири, — дейди дўёндорд махсус бурчакка ишора қилиб. — Кўн кузатаман, болалар айнан шу ерда ота-онасига бирор тасвириң кўрсатиб, шуни олиб берасиз, деб турб өлади. Бу, биринчидан, болада китобга қизиқиш ўйғотса, иккинчидан, билиасиз, бозор иккисодиёти — маҳсулотимни сотишим керакку, ахир!

Бурхон аканинг оилавий кутубхонасида ҳам турли жанрларга оид 2 мингдан ортиқ китоб бор. Ҳатто кўлэзма ва тошбосма асаларларча топилади. Ўзининг айтишича, баъзилари 140-150 йил аввал баттотлар томонидан кўчирилган.

— Буларнинг қандай китоб эканини барibir айтмайман, сўраб келувчilar кўпайиб кетади, — дейди табассум билан. — Ҳозир ҳам сўрайдиганлар кўпайиб кетади. Булар хонадонимизни бебаҳо бўйли. Яқинда машҳур сайёҳ Ибн Battutanning "Саёҳатнома", Мирзо Ҳамад Ҳайдарнинг "Тарих Рашидий" китобларини ўқидим. Қалбим фурурга тўлди. Ўзимга ишонч янада юксалди. Биз кимнинг, қандай буюк зотларнинг авлоди эканимизни янада теран аংгладим. Биринчидек Ислом Каримовнинг "Юксак маънавият" — енгилмас куч" асарида таъкидлангандик, "Бунчалик катта меросга эга бўлган ҳалк дунёда камдан-кам топилади".

Президентимиз китоб ва китобхонлик масаласига алоҳида ётибор қаратиб келмоқда. Президент лавозимидаги биринчи учрашуви ҳам олимлар билан бўлганд, кейинчалик бу борада маҳсус фармойиши қабул қилинадиган мавзумотларни келиради. — Айнича, ёш авлодимизнинг ҳар таронлама мавзифати бўлиши билан бўлғар, деган олижон инсабатидор. Давлат раҳбари шахсий ибрат кўрсатадиган ўзбекистон бошкабча бўлиши ҳам мумкин амас.

**Нилуфар БОЗОРОВА,
ЎзА мухбири**

Янги таълим технологиялари

талаబаларга кенг имкониятлар ёшигини очади

Интерфаол усуллар, инновацион педагогик технологияларни дарс жарёнига кенг татбиқ ёшига қизиқши тобора кучайиб бормоқда. Бунинг сабабларидан бири, шу вақтгача анъанавий ўқитишида ўқувчи-талаబалар фақат тайёр билимларни эззалишга ўзнатирилган бўлса, замонавий технологиялар уларни пухта ва чуқур билимга ёга бўлиши учун тинмай излашишига, манбаларни мустақил ўрганиб, таҳсил қилишига, ҳатто аниқ холосалар чиқаришига унайдай. Ўқитувчи юзасида шахснинг ривожланниши, шакланниши, билим олиши ва тарбияланнишига шароит яратади, аниқ вақтда бошқарувчи, ўзнатириччилиги вазифасини бажаради. Таълим жарёнида ўқувчи-талаба асосий "фигура"га айланади.

Интерфаол усуллар — бу педагогик таълим этиши усулларидан бири бўлиб, таълим мазмунининг таркибий қисми хисобланади. Бу усулларнинг ўзига хослиги шундаки, улар фақат педагог ва талаబаларнинг ҳамкорлигидаги фаолияти орқали амалга оширилади.

Бундай педагогик ҳамкорлик жараёни талаబаларни дарс давомида бефарқ бўлмаслика, мустақил фикрлашга, ижодкорликка, изланишига рағbatлantiriради, уларнинг ўқув жараёнида билим олиши доимий равишда қизиқишини таъминлади.

Ўзбекистон давлат жаҳон тилларини 2-инглиз филологияси факультетининг 2-босқич 209-гурух талаబаларига қўшимча хорижий тил сифатидаги испан тилини ўргатиш жараёнида замонавий педагогик технологиялар кенг кўлланмоқда. Шундай самарали инте-

рафаол усуллардан бири "Скарабей" ("Кўнгиз") таълим технологиясидир. "Скарабей" интерфаол технологияларига бўлиб, талаబаларда фикрик бўлиниш, кутияниш, ҳамкорлигидаги тараққиётларидан, мантиқ ва хотираларнинг ривожланнишига имконияти яратади. Талаబаларда муммони-

ҳал қилинадиган ўз фикрини очиқ ва эркин ифодалаш маҳоратини шакллантириди. Мазкур технология мустақил равишда билим сифати ва савиасини холис баҳолаш, ўрганилаётган мавзуз ҳақидаги тушунча ва тасаввурларни, илгари сурилаётган турли foялар орасидаги боғликларни аниқлаш имконини беради.

"Скарабей" технологияси таълимдан ташқари, тарбиявий характердаги катор вазифаларни ҳам амалга оширади, чунончи:

- ўзгариши фикрига ҳурмат;
- жамоада ишлаш маҳорати;
- имкониятни ўзнатиши этийёжи;
- ҳуշумомалалик;
- ўз кобилияти ва имкониятларни текшириб кўриш;
- ўз "мен"ини ифодалашга шароит яратиш;
- ўз фаолияти натижаларига мансублик ҳамда қизиқиш ўйғотиши ва Ѿоказо.

Бу технология орқали ўзлаштириши суст талаబалар билан олиб борилган машгулотлар уларнинг билим ва малакаларидаги бўшлиқлар-

ни тўлдириши имконини берди. Фаол талаబалар эса гуруҳдошлари орасида эркин мавзуларда мустақил равишда семинар-тренинг, презентация ва дебатлар ўтказиши.

Айни пайтда ўқитувчи-педагоглар устулийнин кўп ҳорларда технологиядан ажрати олмагани. Шу боис, бу түшунчаларга анилик киришилозим. Услубийт ўқув жараёнини ташкил иштади. Замонавий педагогик технология эса олдиндан белгилаб қўйилган аниқ мақсаддаги йўлида ўқитувчи-педагогларни касбий фаолиятини янгиловчи ва таълимида якуний натижанини кафолатловчи тадбирларидан.

Ҳар бир ўқитувчи-педагогига, яна монавий педагогик технологияни мегодлардан унумли фойдаланса, талаба-ঘарларда чуқур билим, кўнимика, малака, қизиқувчанлик, ташаббускорлик, муаммоларни мустақил ҳал этишига итилиши, ўзига нисбатан талаబчаник, ижодкорлик, қобилиятиларни шаклланнишига замин яратилади.

**Умидда ДУШАЕВА,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети испан
тили ўқитувчиси**

2017-yil 1-aprel, № 26 (8987)

(Давоми. Боши 1-бетда.)

XVI Халқаро кўргазма Ўзбекистон "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги, Ўрта маҳсус, қасб-хунар таълими маркази, Мехнат вазирлиги, Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси ҳамда "Excocontakt" МЧЖ билан ҳамкорликда ташкил этилди. Очилиш маросимида сўзга чиқканлар юртимиз таълим тизимида амалга оширилаётган изчил испо хотлар самарасида ёшлар замонавий билим ва қасб-хунарларни эгаллаётганини таъкидлади.

Тақдимотларда ёшларнинг мениджмент, иқтисодиёт, туризм, ахборот технологиялари йўналиши-

Салоҳият ва имкониятлар намойиши

Хар бир ўғил-қиз мақсадини қатъиylастириди

даги мутахассисликларга катта қизиқиши билдираётганинг гувоҳи бўлиш мумкин. Асосийси, академик лицей ва қасб-хунар коллежлари битирувчилари хорижлик меҳмонлар билан инглиз тилида мулоқот қилишининг уддасидан чиқиб, ўзларига зарур маълумотларни дечир кийинчиликсиз олди.

— Бугун хар бир соҳа, жумладан, банк-молия тизими тараққиети ҳам ахборот технологиялари билан бөвсита боғлиқ, — дейди Тошкент молия институти битирувчisi Асрор Тохиров. — Ахборот технологияларини банк тизимига кенг таъбиқ этиш, шунинг учун ҳам хорижий давлатлар университетларида ахборот тизимлари менежери йўналишида магистратура таҳсилларни олишини мўлжаллашпманд.

Белосток политехникауниверситети (Польша) таълим ва халқаро муносабатлар бўйича проректори Марта Кослор Элдор Абдумуталиповга ўзи фаолият олиб бораётган университет ҳақида батафсил маъ-

лумот берадигани эътиборимизни тортди.

— Университетимиз нафақат Польшада, шунингдек, халқаро миёсда ҳам эътироф этилган таълим муассасасидир, — дейди хорижлик меҳмон, — Университетда таҳсил олишини ихтиёр килгандарга ландшафт архитектуруси, шахарсозлиқ, атроф-муҳит инженерияси, механизма, электротехника ва менежмент каби йўналишларда чукур билим берилади. У ерда дарс берувчи ўқитувчиларнинг кўпчилиги Польша академияси аъзоси.

Чехия коллежи вакили ҳам ёшларга бир неча замонавий қасблар ҳақида маълумот берди. Коллеж маъмуряти бошлиги Филипп Янковскийнинг айтишича, ҳозирги кунда кўпгина мамлакатларда аудиовизуал медиасанъат, бизнес психологияси, электрон бизнес, реклама менежменти ва жамоатчилик билан алоқалар каби бакалаврият ихтисосликлари, соғлиқни сақлаш соҳаси бошқарувчиси магистр мутахассисларига талаб ошиб бораётди. Ушбу соҳади тан-

лаган йигит-қизларнинг келажаги албатта ёрқин бўлади.

Аксарият йигит-қизлар Малайзия, АҚШ, Хитой, Латвия, Англия, Венгрия, Австралия, Россия, Белоруссия, Швейцария, Корея, Япония каби давлатлардан қатнашадиган халқаро миёсдаги олий ўкув юртларига ҳам катта қизиқиши билдирилди.

— Хорижий олий таълим муассасалари тўғрисида маълумотлар кўп бўлса-да, юртимиздаги университетлар эътиборимизни тортди, — дейди ўзМУ қошидаги Сирохиддинов номидаги академик лицейнинг 3-босқич ўкувчisi Исломбек Каримов. — Кўргазма замонавий мутахассисликлар бўйича тўла маълумот олишимизга имкон берди. Бу эса хаёлӣ орзулашимизни ойдинлаштириб, муайян таълим муассасини танлаш бўйича қарорларимизни қатъиylастириди. Мен Тошкент молия институтига хужжат топширишга қарор қилдим.

— Юртимиздаги кенг кўламли бунёдкорлик ишлари ўқувчиларнинг архитектура ва курилиш со-

ҳасига бўлган қизиқиши органини кўрсатди, — дейди ТАҚИ вакили Нигора Раҳматуллаева. — Иштирокчилар шаҳарсозлик ва кишлек аҳоли яшаш жойларини комплекс куриш, ландшафт архитектуруси, кўмчас мулкни баҳолаш ва бошқариш мутахассисликлари бўйича кўплаб саволлар билан муружаот қилмоқда.

Кўргазма ёшларнинг қизиқиши рини инобатга олган ҳолда икки йўналишида ташкил қилинган бўлиб, иккичи йўналишида ходимларни танлаш, кадрлар агентликлари, меҳнат биржаси, қасбга йўналтириш ва аҳоли бандлигини таъминлаш марказлари иш олиб бормоқда.

— Туманимиздаги юздан ортиқ ишлаб чиқариш, хизмат кўрсатиш корхона ва ташкилотлари бўш иш ўрнини таклиф этаётir, — дейди Сергели тумани бандлигка кўмаклашиш маркази мутахассиси Шоҳруз Содиков. — Олий, ўрта маҳсус маълумотли кадрларга эътиёж бор. Белгиланган тартибда кадрларни ишга кабул килиш имкониятимиз мавжуд. Қувонарлиси, коллеж битирувчилари кўпроқ енгил саноат, тиббийт соҳаларида бўш иш ўрнлари учун резюмелар колдиришмоқда.

Пойтахтимиздаги "Civil textile" масъулияти чекланган жамияти ходимлар бўйича мутахассиси Шаҳноза Маматмуродовани ёшлар билан мулоқот қилаётган чоғида учратдик. У корхонага тикувчи, маҳсулот сифати технологик жараёнини назоратчиси, ишлаб чиқариш ҳисобчиси, ишлаб чиқариш мухандиси, мухандис-конструктор, электрик, дизайнер, таъминот бўйича мутахассис кадрлар зарурлиги ва уларни иш жойида кутиб қолишини таъкидлади.

Шунингдек, тадбир доирасида ёшларни қасб-хунарга йўналтириш, уларда тадбиркорлик кўнімларини шакллантиришга кўмаклашиш мақсади кўзланган лойиҳалар тақдимотлари ўтказилди, фильmlар намойиш этилди.

Аброр УМАРКУЛОВ,
"Ma'rifat" мұхбира

Б.РИЗОКУЛОВ олган суратлар.

Бутун иқтидорларини ишга солиши

Мамлакатимиз барча ҳудудларида ўрта маҳсус, қасб-хунар таълими муассасалари ўқувчилари ўтасида умумтаълиш фанлари бўйича бу ўйлиги республика олимпиадасининг III (вилоят) босқичи қизғин ўтди. Үнда жойлардаги академик лицей ҳамда қасб-хунар коллежларининг 2- ва 3-босқич ўқувчилари 14 фан бўйича ўзаро беллашибди.

Хусусан, Кибрай молия иқтисодиёт коллежида пойтахт вилоятидаги академик лицей ҳамда қасб-хунар коллежларидан жамаати А19 нафар ўқувчи ўз иқтидорини намойиш этиб, голиблик шоҳсулласидан жой эгаллашга ҳаракат қилиди. Мазкур "тафаккур баҳси"-да ёш иқтидор соҳиблари ёзма иш ҳамда тест топшириди. Уларнинг ишларини вилоят ўрта маҳсус, қасб-хунар таълими муассасалари тажрибали ўқитувчилари, олий таълим мутахассислари профессор-

ўқитувчилари баҳолаб борди.

Таъкидлаш жоизки, мусобақа кунлари иштирокчилар учун барча қуалайликлар яратилди. Узоқ туманлардан келган йигит-қизлар ётоқхона ва иссиқ овқат билан таъминланди.

— Беллашиб натижаларига кўра айрим фанлар бўйича вилоятимиз ўқувчилари салоҳияти ўтган йилларга нисбатан ошган кўзга ташланди, — дейди вилоят ўрта маҳсус, қасб-хунар таълими бошқармасининг мето-дик хизмат бўлими бошлини

Фотима Жуманова. — Масалан, география фанидан бу йилги 2-босқич ўқувчилари ишлари ҳакамлар ҳайъати томонидан юкори баҳоланди. Шунингдек, ўқувчиларнинг чет тили фанлари бўйича билимлари анча юксалгани кузатилди. Мутахассислар ўқувчиларимиз республика босқичида ҳам энг яхши натижаша кўрсатишига ишонч билдириди.

Мазкур беллашибуда голиб чиқсан 3-босқич ўқувчилари ўзига билдирилган ишончни оқлаш учун олимпиаданинг республика босқичида 1, 2, 3-ўрнлар учун имкониятларини ишга солса, биринчиликни олган 2-босқич ўқувчилари келаси йилги вилоят босқичида тўғридан-тўғри иштирок этади.

МУХБИРИМИЗ

Умумтаълим мактабларида ДТС талабларининг бажарилишини таҳлил қилиш, ўқувчилар билимидаги бўшлиқларни анилаш, уларнинг иқтидор ва истеъоддини кўллаб-куватлашда билимлар беллашибу мухим аҳамиятга эга.

Зомин туманида ўтказилган беллашибунинг иккичи босқичида ҳам ўқувчилар 16 фан йўналишида ўзаро билим ва кўнімларини синовдан ўтказди. Иштирокчиларнинг биринчи ва иккичи турда фанлар кесимидан тинглаб тушуниш, ўқиб тушуниш бўйича, кейинги турда

Энг билимдонлар сараланмоқда

эса ёзма иш ва тест топшириклари бўйича билимлари синаиди.

— Мен таълим кирғиз тилида олиб бориладиган мактабда ўқииман, — дейди тумандаги 13-мактабнинг 8-синф ўқувчisi Барчиной Тошбоева. — Беллашибуда ўзбек тили бўйича ўзлашибирган билим, кўнімка ва малакаларимни синовдан ўтказдим. Топшириклар дарс ва машгулотлар жараёнидаги ўтилган мавзуларга оид экани боис, голиблар сафидан ўрин олиб, вилоят босқичига йўлланмани кўлга киритдим.

Билимлар беллашибу тегишили Низом талаблари асосида ташкил этилди. Ўқувчиларнинг билимларини тажрибали педагоглардан иборат ҳакамлар ҳайъати холисона баҳолаб борди.

Абдулсаттор СОДИКОВ

Жиззах вилояти

Ҳамиша қувнок кайфиятда яшанг!

Ажойиб ҳазиллар, ичакуди латифалару ҳангомалар, асия ва пайровлар кимга ҳам манзур бўлмайди, дейсиз? Гарчи дунёning кўплаб мамлакатларида апрель ойининг илк санаси кулги ва мутойиба куни деб белгиланса-да, аслида кулги шинавандалари учун йилнинг 365 куни табассум билан лиммо-лим ўтади. Тўғри, бу сана туфайли ҳеч бир мамлакатда дам олинмайди, лекин одамларнинг кайфияти байрамона бўлади.

Баъзан кулгили вазият тақозоси, баъзан эса ҳазил-мутойиблар сабаб юзимизга табассум юргуади. Аммо 1 апрелда кулиш учун баҳона шарт эмас. Боиси, сана-нинг ўзи кулгига башишади ва «Кулги», «Алдов», «Ҳазил куни» каби номлар билан аллади. Айрим манбаларга кўра, 1906 йили 1 апрелда кушларни ҳимоя қилишга доир ҳалқаро конвенция имзоланган. Яна шу кунни "Математика куни" деб билувчилар ҳам бор.

Аммо кўпчилик бу куни бир хил тушунади — ҳазил байрами. Мазкур сана мусобаби билан дўстлар, кариндошлар, касбдошлар, курсдошлар бир-бирiga савимий ҳазил йўллаши, шавну фурурга тегмайдиган, енгил ёғлонлар ишлатиши, турли ҳангомаларни саҳналаштириш билан атрофадигилар кайфиятини кўтариши аллақачон анъана тусига кирган.

Тарихий манбаларда келтирилишича, «апрель ҳазиллари»нинг қачон пайдо бўлгани борасида анике маълумот йўқ. Аммо ташминлар 1539 йилга ишора қиласди. Шунга кўра, Фламандия зодагонининг ўз хизматкорлари гигантларни топшириб берни кулги кунига асос бўлган. Колаверса, илк бора 1509 йилда француз шоирларидан бири «Poisson d'Avril» (Апрель ҳазиллари) ҳақида маълумот ёзил қолдирганига ҳам эътибор қартиши жоиз.

Бирок бу сана биринчи марта 1703 йили Москва шаҳрида оммавий тарзда нишонланган экан. Шу куни жарчилар шаҳарма-шахар юрил, кўчаларни кезиб, барчани «кўз кўриб, кулок эшишмаган томошаларга» чорлади. Якин атрофадиги инсонлар уларга жон деб кўшилади. «1 апрелда ҳеч кимга ишонма!», деган огохлантириш куни билан давом этувчи томошалар кўйилган саҳна пардасига ёзил кўйиларди.

Қаерда, қандай кулишади?

Кулги куни дунёning турли бурчакларида турличи ўтказилади. Сана ўзининг оммавий ҳамда жўшқинлиги, беғуборлиги билан бошқа кунлардан ажralib турди. Айниска, кўринишдан давуқон, жиддий европаликлар 1 апрелни шунчаки уйга, тикилиб олганча,

Хиндиистондаги машҳур Холи байрами ҳам кулги куни арафасида бўлиб ўтади. Бу одатда, мартаңнинг охири ва апрелнинг илк кунларига тўғри келади. Анъянага кўра, фестивалда кишилар бир-бирларига рангли кукунлар, сув ва зира-врорлар сепади. Бу билан улар эҳтимол одамлар қандай кўринишга ва рангга эга бўлмасин, аслида қалбан бир, яхлит эканини ифодаламоқчи бўлишар...

Интернет манбаларида келтирилишича, АҚШда ҳазил курбони «апрель ахмоги» (April fool) деб аталади. Бу сифатга «муносиб» бўлган одамлар фақат шу куни ранжимаслиги мумкин.

Айрим тарихий манбаларда бу одатнинг "ватани" сифатида Франция келтирилади. Анигроги, у ерда эски янги йил байрами 25 мартадан 1 апрелгача нишонланган бўлиб, фестиваль одамларнинг ўзаро совға алмалашади.

Bilasizmi?

барчасини четдан кузатиб ўтказиши ўзига эп кўрмас экан. Ахир кулги куни одамлар кутилмаган алдовлар, ёқимли ҳазиллар ҳамда гаройиб томошалар билан яқинларига ўзгача завқ, кўтаринки кайфият башишади. Колаверса, кимдир ўтган йили болплаб алдаган дўсти билан «орани очи» қилиб кўйишга тараддулади. Шу боис барча 1 апрелда санасида жиддийлик либосини ечади, ҳатто ҳазил

қўтаролмайдиганлар ҳам дўстлари, яқинлари учун «сабр» қиласди.

1 апрель ҳазил-мутойиблардан ташқари, ноодатий анъаналарга ҳам эга. Масалан, Янги Зеландия, Ирландия, Буюк Британия, Австралия ва Жанубий Африка Республикасида анъянага кўра, 1 апрелда инсонлар бир-бирларини фақат куннинг яримга кадар алдади мумкин. Кейинги ҳазиллар «апрель тентакликлари» хисобланади.

Ўта совуқонлиги ва деярли беъзтирослиги билан донг тарратган германияликлар эса жиддийликдан холи ушбу куни «Омадсиз кун» хисоблайди. Немислар азалдан шу санада туғилган инсонлар бир умр омадга ёлчимаслигига қаттиқ ишонади. Шунга қарамай, мамлакатда 1 апрель кулги куни сифатида нишонланаверади. Табиийки, инсонлар ушбу санани дўстлар даврасида, ажойиб ҳазиллар ҳамда яхши кайфийт ҳамрохлиди ўтказади.

Португалияликлар эса мазкур сана янада кувнок ўтиши ва эсда қоларли бўлсин учун бир-бирларига ун сепишаркан.

Ҳазиллари асия санъатининг пайдо бўлишига асос бўлган. Ўзбек ҳалқи маданиятининг акралмас кисми бўлган асия санъати айни дамда ЮНЕСКО томонидан инсониятнинг жаҳон номоддий маданий мероси рўйхатига киритилган.

Мутафаккирлардан бири айтганидек, кулги — ҳақиқатни ёлғондан фарқловчи восита. Шу маънода, кулги қочон ва қай тарзда ўзага келмасин, жамият ҳаётида маълум бир вазифани ўтаси, яъни инсон кулги орқали фақатгина кувониши эмас, балки ҳаёт ҳақиқатларини кўра олиши лозим.

Кулгининг турлари кўп. Уларнинг деярли барчаси, хусусан, ҳазил, латифа, пандия, ҳажв ҳамда асия каби сўз ўйинлари ҳалқимиз кон-конига сингиб кетган. Биргина Афанди латифаларини олайлик, уларни тинглаган киши борки, мароқ билан кулади. Машҳур кулги ҳаҳрамонни тилидан айтилган латифалар ҳамиша қишилар ўзига табассум улашади. Аслида латифаларнинг муаллифи эшак мингнаг Насридин Афанди эмас, балки ҳалқнинг ўзи. Шунчаки, утмишда бирор нарсанни ҳажв остига олишни истаган қишилар тузум ёки мансабдорлар тазиикидан кўриб, Афанди латифаларини тўйғиган.

Оғиздан оғизга ўтиб келетган латифаларни қизиқарли воқеа асосида яратилган қиска ҳикоя дез талкин этиш мумкин. Улар инсонлар фаoliyatiyining барча соҳаларини қамраб олади. Қишилар ўзига табассум улашувчи латифаларда, кўпичка, ҳаёт ҳақиқати акс этади. Демак, латифалар инсонни нафақат кулдиради, балки ўйлантиради ҳам.

Кулгининг қандай турлари бор?

Ҳажвий кулги, ижтимоий кулги, голибона кулги, асабий кулги, жазавали кулги, физиологик кулги, паталогик кулги, сунъий кулги ва ҳоказолар. Айрим кулгилар борки, улар кишини кулдиришдан кўра, кўпроқ ўйлантиради, бальзан йиглатади. Шундай бўлса-да, унинг ишқибозлари бисёр. Бу — заҳарханда кулги таърифини олган ҳажвиядир.

Ҳажвия долзарб мавзуларни қамраб олган холда, атрофадиги камчиликлар ва

манбаларга кўра, ҳажвиянинг илдизлари милоддан аввалги II асрда бориб тақалади. Тарихи Плинининг ёзишича, милоддан аввали VI асрда Гиппонакт исмли шоир бир инсон ҳақида ўтқир ҳажвия ёзади. Буни қарангки, кулги орқали иллатлари фош этилган ҳажвия ҳаҳрамони эл орасида шармисор бўлади.

VIII асрдан бошлаб ҳажвия Европа газета ва журнallарига худди «табии оғат» сингари кириб келди. Айниска, мамлакат зодагонлари ўша пайтларда ҳажв ҳаҳрамонларига айланниб қолишибдан саросимага тушиби қолишиади.

Шарқ ҳалқлари, жумладан, ўзбек адабиётида ҳажвия асосан шеърият ва ҳалқ оғзаки ижодиётида шаклланниб, кейинчалик мустақил жанр сифатида ривожланди. Кўпроқ танқидий руҳда ёзилган ҳажвий асарларда жамият ҳаётининг, шунингдек айрим гурух ёки шахсларнинг аксариати салбий томонлари тасвирланади. Ҳажвия турли жанрларда, хусусан, ҳажвий роман, ҳажвий пьеса, ҳажвий ҳикоя, ҳажвий фельтоён шаклида ёзилиши мумкин.

Ўзбек ёзувчиларидан Абдулла Қодирий ва Абдулла Қаҳҳорнинг ҳажвий асарлари ушбу жанрнинг ривожланишида асосий пойдерор вазифасини ўтаган. Ўзбек насрининг пешқадам вакилларидан бири Сайд Аҳмад эса кичик ҳажвий асарлари билан ўзбек радио ва телевидениесидаги миниатюралар театрига асос соглан. Ёзувчи, шунингдек, ўзининг ҳажвий ҳикояларидан тараққиётимизга тўсий бўлаётган ярамас уроф-одатлар устидан кулади, мухим маънавий масалаларни ўртага кўяди. Унинг «Ханка ва Танка», «Лампа шиша» каби ўнлаб ҳажвиялари жамиятдаги долзарб масалаларни қамраб олган.

Ҳажвияни жиддий кулги категорига киритиш мумкин. Боиси, унинг мақсад ва вазифаси никоятда салмокли. Шу маънода, у жамият ҳаётидаги айрим иллатларни йўқотиш, камчиликларни тутиш ва оддини олишга хизмат килади.

1 апрель куни ана шу ҳажвий ёзувчи шоирларнинг асарлари, йил мобайнида жавонда ётган латифа китоблари қайта варакланади. Одамлар худди кулги билан ёнма-ён юргандек бўлади. Ҳақиқатан, кун давомида кишига шодлик ва кувноқ, кайфият тухфа этиш учун эса етарлича ҳажвий билим, қобилият бўлиши лозим. Кулбид-кулдириб яшаш ҳар кунимизга, ҳар кимга ярашади. Муҳими, кулгимиз ҳеч кимнинг йигишига сабаб бўлмасин!

Ироди ТОШМАТОВА
тайёрлади.

2017-yil 1-aprel, № 26 (8987)

"ИЛОЖСИЗ ИШ"НИНГ ИЛОЖИ ТОПИЛДИ

Америкалик олимлар Күёшда Россби тўлкини деб аталувчи холат юзага келганини кайд этди. Эътиборлиси, бунга ўшаш холатни фақатгина Ер сайдрасида кузатиш мумкин. Тадқикот натижалари «Nature Astronomy» журналида берилди.

Ерда Россби тўлкинлари океанлар ҳамда атмосферанинг мўътадил кенгликларида учрайди ва об-хавога ўз тасирини кўрсатади. Бу ҳодиса 1930-йиллар охирида икlimishunoos Карл Густаф Аруд Россби томонидан аникланган.

Бундай тўлкинларнинг ўзига хос жihatи шундаки, улар сайдерамиз ҳаво қатламини ҳаракатта келтиради. Кўёшда эса кўёш атмосферасининг мўътадил кенгликларида магнит майдонининг ўзгаришига олиб келади, бу эса фазовий об-хавонинг тебринишига сабаб булади.

Астрофизика соҳасидаги ушбу ноёб кашифиёт SDO (Solar Dynamics Observatory) ва STEREO (Solar Terrestrial Relations Observatory) фазовий курилмалари ёрдамида кўлга киритилди. Унинг аҳамияти томони шундаки, олимлар Кўёш тизимдаги ягона юлдузни энди 360 даражали ракурсда ўрганиши мумкин. Аввал бундай тадқикотларни амалга ошириш иложсиз хисобланади. Сабаби, Ердан Кўёшнинг фақатгина бир тарафи кўринарди, холос.

ҚОН ГУРУҲИНИ 2 ДАҚИҚАДА АНИКЛАШ МУМКИН

Чунцин шахри (жануби-ғарбий Хитой) олимлари атиги 2 дақиқада инсоннинг қон гурӯхи ва резус-омилини аниқлаша усулини яратди. «China Daily» нашрида келтирилишича, янги ўсул нафакат вақт ва киймат жihatidan камхарж, балки лабораториядан ташкарида кўллаш учун ҳам кўлайдир.

Қон гурӯхини аниқлаш қон кўйиш, трансплантация, тури кечиктириб бўлмайдиган операциялар, ҳомиладорлик ва бошқа ҳолатларда жуда мухим аҳамиятга эга. Бугун шифохоналарда бунинг учун лаборатория центрифугалари кўлланади, жараённинг ўзи эса ярим соатча вақтни олади. Чунцин 3-ҳарбий тиббиёт университетининг нанотиббиёт гурӯхи мутахассислари бундан ҳам замонавий усулни кашиф этди.

Кашифиёт асосини қон кислоталилигига таъсирчан реагент ташкил этди. Сулоқлик намунаси ушбу реагент билан тўйинтирилган когозга тушурилганда конда энг кўп тарқалган оқсиллар альбуминлар билан реакцияга киришади. Қон рангининг ўзгаришига қарб унинг резус-омилини аниқлаш мумкин бўлади.

Мазкур дастур бўйича тадқикотлар 2014 йилдан олиб борилмоқда. Олимлар бу вақт ичida деярли 3,55 минг қон намунасини ўрганиб чиқди. Ушбу усулу аниклиги эса 99,95 фоизни ташкил этмоқда.

— Якин бир-икки йил ичida намунасони сониҳи кўпайтириб, аниқлик даражасини янада ошириш учун клиник синовларни давом эттироқимиз, — дейди тадқикот гурӯхи раҳбари Чжан Хун. — Хисоб-китобларга кўра, янги усул маҳкум технологиялардан 40 фоиз азрон бўлади. Уни якун уч йил ичida сотувга чиқаришини таъсир килиб, кишини бедаво дардга йўлиқтиради. Бундай ҳолатлар ўлим билан тугаш эктимоли юкориди.

Хуннинг сўзларига кўра, тибиёт ходимлари мазкур усул аниклигини 99,98 фоизда оширишини мақсад қўйган. Шунингдек, мутахассис зарур маҳсулотларни оммавий тарафда ишлаб чиқарib, эркин сотилишини йўлга кўйиш учун биокимёвий компаниялар билан музокара олиб бормоқда.

«CANDIDA AURIS» ҚАНДАЙ ИНФЕКЦИЯ?

Америкалик шифокорлар АҚШда инсонлар ўлимига сабаб бўладиган «Candida auris» замбуруни чиқаришчи ички инфекцияларнинг тарқалиш хавфи борлиги ҳақида огохлантироқда. Бу ҳақида «New Scientist» нашри маълумотига таяниб, «Lenta.ru» хабар берди.

Касалликларни назорат ва профилактика қилиш маркази (CDC) ҳамда АҚШ соғлики саклаш вазирлиги маълумотларига кўра, замбуруғи инфекция Нью-

юмкоқда.

Илк маротаба «Candida auris» замбуруғи 2009 йили Японияда аникланган. Шунингдек, Канада, Колумбия, Германия, Хиндустон, Исройл, Кения, Кувайт, Норвегия, Покистон, Испания, ЖАР, Жанубий Корея, Буюк Британия ва Венесуэла худудларида ҳам шундай беморлар аникланган.

2013 йил май ойидан 2016 йил августига АҚШда 13 та замбуруғ инфекцияси билан заарланиш холати рўйхатга олинган. CDC маълумотларига кўра, кейинги пайтларда касаллик тарқалиши уч баробар ортган.

Тадқикотчиларнинг таъкидларича, замбуруғ ва инсон ўтасида метаболик ушашник мавжуд бўлиб, заарланиш холатида биринчи ва иккинчи болганишлар хавфли саналади. Бу эса инфекцияга қарши курашувчи воситаларни ишлаб чиқариши кийинлаштиради. Хозир ушбу препарат устида Буюк Британия, Швеция, Япония давлатлари олимлари иш олиб бормоқда.

ХАВФЛИ ХАСТАЛИККА ҶАРШИ ВОСИТА

Мичиган универсиети олимлари прион касалликлари ривожланишини тўхтата оловчи даво чорасини топди ва антигистамин, астемизольдори воситалари прионлар кўйайшининг олдини олишида самарали эканни аниқлади. Бу ҳақдаги макола «Proceedings of the National Academy of Sciences» журналида ёзлон қилинди.

«EurekAlert!» сайтида маълум қилинничича, прион касалликлари хавфли ва давоғиз хасталиклар сирасига киради. Прион осциллари дастлаб чорва моллари, сўнг одамларни заарлостиши билан характерланади. АҚШда сигирлар кутурниш саллигига учрагани туфайли Европа Иттифоқидан 15 йил давомида мол гўшти импорти килиш тақиқлаб кўйилганди.

Олимлар оқсиллар амилоидлар (оксилларнинг агрегати)ни хосил қилишиб аввал уларнинг прион ҳолатига ўтиш тезлигини иккита лазер ёрдамида аниқлади. Улар амилоидларнинг максимал тезлидка хосил бўлишида ўтиш тезлигини диагпозони хавфли эканини кайд этган.

Изланувчиларнинг сўзларига кўра, ушбу диапазондан оқсилни чиқарib олиб, агрегатларнинг шаклланishi эктимоли мумкин.

Кейириучилар (хомяқ) миясидан ажралган прионлар устида олиб борилган таъкидалар шуни кўрсатдиги, оқсиллар мавжуд бўлган суюкликларнинг кислота миқдори нейтрал бўлса, ўтиш тезлиги секинлашади, аксинча, кислота миқдори кўп бўлса, амилоидларнинг кўйайиш эктимоли ортади. Агар ўтиш жароёни янада тезлаштирилса, прионлар агрегатларни шакллантиришга улгурмайди.

Бундай касалликлар сирасига инсонларда учрайдиган Крейтцфельдта-Якоба, ойлавий ўйқусизлик, сүвсизлик (куры), хайвонларда кузатиладиган кўтуриш, сурукали холисизланиш каби хасталиклар киради. Улар мия ва бошқа нерв тўқималарида кучи таъсир килиб, кишини бедаво дардга йўлиқтиради. Бундай ҳолатлар ўлим билан тугаш эктимоли юкориди.

Олимлар, шунингдек, аллергияга қарши дори — астемизоль воситаси амилоидларнинг кўйайшини бартараф килиш ва прионларнинг хосил бўлиши тезлигини сусайтирища самарали эканини аниқлади. Бундан ташқари, мутахассислар прион касалликларга қарши бошқа антигистамин воситалар борлигига умид боғламоқда.

Дилшод РЎЗИКУЛОВ ва ҮзДЖТУ талабаси Эъзоза НАЖИМОВА тайёрлади.

Республика таълим маркази раҳбарияти ва жамоаси Халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари Баҳтиёр Данйяровга онаси ЗАЙНАБ аяннинг вафоти муносабати билан таъзия билдиради.

Фавқулодда вазиятлар билимдонлари

Фавқулодда вазиятлар вазирлиги Фуқаро мухофазаси институти ўқув марказида радиацион, кимёвий ва биологик (бактериологик) мухофаза ишлари гурӯхи вазиятлар тизимида худди шу соҳада фаолият олиб бораётган қўтқарувчиларни бошлангич тайёргарликдан ўтказиш ва малякасини ошириш ишларини амалга оширмоқда.

Ўқув жараёнлари соҳа бўйича махсус жихозланган хона ва ўқув майдонларида олиб борилайти. Ўқув хоналари зарурӣ назорат ўтчов асбоблари, жамланмалар, қарши курашиш воситалари, фавқулодда вазиятлар оқибатларини бартараф этиш, жабрланганларга биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш во-ситалари ва бошқа зарур

кургазмали ўқув куроллари билан таъминланган.

Яна бир эътиборли жihatи, ўқув майдони радиациявий ва кимёвий авария ҳолатларини имитация қилиш учун зарур бўлган бино ва иншотлар, куверлар, резервуарлар, вентиллар, куудуклар ва авария ҳолатларини бартараф этиш мосламалари билан жихозланган.

Кутқарувчиларни ўқитиши назарий ва амалий машгуллар кўринишидан олиб борилмоқда. Хусусан, назарий машгулларни таъкидли ўқитувчилар ўқув хоналарида кўргазмали куроллар, видеопроекторлар, телевизор ва плакатлардан фойдаланиб, интэрактив усулларда олиб боради. Амалий машгуллар эса ўқитувчи ва ўтиричи ҳамкорлигига ташкил этилиб, асосан ўқув хонаси ва ўқув майдонида махсус химоя кийимлари ва имитация воситаларидан фойдаланиб, ҳақиқи авария ҳолатига яқинлаштирилган

вазиятларда ўтказилади. Шунингдек, амалий машгуллар Республика кўп тармоқли тез ҳаракат килиш марказида ҳам ташкил этилади. Интифитимиз Ички ишлар вазирлиги Ёнгин хавфсизлиги олий техник мактаби билан ҳам шартнома асосида ҳамкорлик килияпти. Бу ерда қутқарувчилар юкори ҳароратга чидамли ажратувчи химоя кийимлари ва махсус алоқа воситаларидан фойдаланиш ҳамда бошқа тадбирларни амалда баҳаротиши ўрганади. Колаверса, «Максам-Чирчик» очиқ акциядорлик жамияти би-

лан ҳам ўзаро тажриба алмасиб тураси.

Ўкув курси давомида кутқарувчилар дарсдан бўш вақтини институт спорти зали ва махсус майдонда ўтказиши, турли спорт ўйинлари ўйнаши мумкин.

Курс якунда улар бошлангич тайёргарлик ва маляка ошириш ўқув курслари олган назарий ва амалий билимлари бўйича махсус дастурланган компютерда тест синовидан ўтказилиб, саволлар асосида назарий ва амалий билимлари синалади.

**А.БОЙМИРЗАЕВ,
А.ДЕҲҲКОНОВ,**
Фуқаро мухофазаси
институти ходимлари

Пулхоким – мўъжиза

Пулхоким – тоғлар орасидаги хушмандзара, сўлим қишлоқ. Фалла, чорва, боф-роғ орқасидан рўзгор тебратидан одамлари ҳам дилкаш, самимий. Токларида шира бойлаб етиладиган узумлари, майзларининг овозаси узоқ-яқинда машхур. Қишлоқ яна умумталим мактаби, билимли, зукко ўкувчилари билан ҳам ном чиқарган. Кўпгина машхур кишилар, ижодкорлар, шифокорлар шу макондаги булоқ сувини ичб үлгайган.

Қишлоқдаги 28-мактабнинг кимё фани ўқитувчи, "Шуҳрат" медали соҳиби, ҳалқ таълими аълочиси Ашур Ҳакимов чораг асрки устоз мақомида. Ўркачлари баланд тоғлар бағридаги кафтадеккина қишлоқдан 183 нафар кимёгар етишиб чиқиши ҳам ҳазилакам гап эмас. Устозлар Ҳоним Тошбоев, Сафар Раҳмонов, Ашур Ҳакимов саъй-ҳаракати сабаб Пулхоким шифокорлару кимёгарлар қишлоғи деб донг таратадан.

Тўра Нафасов, Ҳушбоб, Ҳолмўмийон, Болта Ёриевининг "Бойсун топонимикаси" китобида қишлоқ номи "Пули хокин" (пул – кўприк, анзор устига курилган йўлакча, хок – тупрок) лойдан қўлининг кўприк, дея изоҳланади. Қишлоқдан хўйл тега чиқилса, шундай кўприк бор. Зарангбулоқдан бошланувчи Пулхокимий қишлоқни иккига ажратиб оқиб ўтади. Қишлоқ бошида Бобоқозоқ ва Такати деб номланган төғ ёққилари бор. Чўққилар ўртасидаги дарани бирлаштириб турган туп-

роқ кўприкни аҳоли хурмат билан "Жеркўпrik ота" дейди. Фарб томондаги зиёратгоҳни ҳалқ "Ҳазрати Эшон бобо" дейди. Қишлоқ кексаларининг айтишича, бу масканга келган киши баззи хасталиклардан фориҷланаркан. 54 метр тукурликдан қайнаб чиқадиган, йод мoddасига бой булоқ суви ҳам айлан шу зиётроҳ поидан сизиг чиқади.

Қарангич, неча замонлардан бери кучли жала, ёмғир, сед бетондан қурилган кўпrikларни бузуб кетсада, лойкўприкка зиён етмайди. Шу сабаб она табиат "ўзи яраттан" бу кўпrikни чинакамига мўъжиза дейшин мумкин. Пулхокимлиklär тупроқдан бино бўлган қадимий кўпrigи билан ҳақли равишда фаҳранадилар.

Очил тошқулов

Сурхондарё вилояти

Мендан ҳаётингизнинг асоси нима деб сўрашса, ҳеч иккиланмай болаларга меҳр-муҳаббат, дейман. Болалик – келажак ҳаётта тайёр гарлик эмас, балки чинакам ёрқин, ўзига хос такрорланмас давр. Шу сабаб болалиги қандай ўтди, устози ким эди, атрофдаги оламдан унинг кўнглига, юрагига нималар таъсир этди, деган гужруғ саволлар тақор түғилаверади. Бутунги ўкувчи ким бўлиб улгайшида ҳам болаликнинг ўрни бекїёс.

муддаомиз ҳам шунга яраша. Шундай болаларни кўрсан, сұхбатлашсан, ўғил-қизимизга "Ибрат ол! Қара, қандай ақли!" деймиз ҳавас билан. Нурафшон келажак кунларида яшашни истайсизми, унда болали мустақил фикрлашга ўргатин! Болалга факат ўкувчи, доимий ўрганувчи деб эмас, биринчи галда инсон, ўзига хос, қизиқшино қарашларига эга тақрорланмас шахс деб қарамоқ зарур.

«Колип»дан ташқарида

Таълим даргоҳида озми-кўпими ишлаб, қоракўз болажонларга ниманидир ўргатиши чоги тузуккина сабоқ олдим. Боланинг руҳий оламини фақат ўқиши билан андартмон қилиш ножонизлигини фан ёки бирор илмни мажбуран ўргатиб бўлмаслигини англадим. Биз, педагоглар эркин, ўз мустақил фикрига эта авлодни тарбиялашни орзу қиласиз, мақсад

Биз, ўқитувчilar гоҳи бир-биридан қобилиятли, истеъоди қайсиидир соҳада ярқ этиб очилган болаларини "қолип" ларимизга солисига, андозаларимизда яшашга мажбурлаймиз. Бу хотугури! Қуруқ машгуулот, бир-бирига ўхшагувчи маърузалар, назарий қонун-қоидаларни сал четта сурб, уларнинг кўнглига, дилидаги истакларни кулоқ солисига фурсатини топиш керак. Тўғри, ўқитувчи ва ўкувчи ўртасида муйайн чегара, ма-софа бўлмоғи шарт, бироқ унинг ҳам меъёри, ўтчови бор.

Нима учун сержаҳл, кеккайтан, умидсиз, гоҳи кўркувига кул болалар пайдо бўлиб қолади? Улар бутун ё кечакида чинакамга оламидаги таълим-тарбия, мактабу оиласадиги муҳ сабаб шундай қиёфага кирадилар. Агар ўқитувчи болага чинакам дўст, ҳамдам, ўрни келса, сирдош бўлса, сиз билан бизни қўйнаётган муаммолар сони камаярди.

Пўлатжон БОЙНАЗАРОВ,
Шаҳрихон туманидаги
51-умумталим мактаби
ўқитувчи

**Тиши бор, лекин тишила-
майди. (Ҳаскаш)**
Оғзи ўйқ, тиши билан
пичан ер. (Паншаҳа)
"Ишқаланиш кучи"
мавзусини ўтишда плуг
ҳақидаги топишмоқ маъ-
кулроқ. Буни босим мавзусида
кўллаш ҳам мумкин.
Чунки плуг тупроқ ичидаги
ўзини чархлаб, юзасини
камайтиради ва босим кўп
тушади.

Физикани мақоллар билин ўрганамиз

навий оламини бойитади.
Бола кундалик ҳаётда
қўраётган воқеа-ҳодисалар
ларга топишмоқлардан
жавоб излайди. Яна топ-
қирлик, ҳозиржавоблини
ўрганади.

Физикадаги айрим
қонуниятлар, чунончи,
"Булганиш ва конденса-
ция", "Тўйинган буғ"
мавзуларини ўтишда:

Ёзиб кумуш поядоз,
Совуқда экар шакар.

Шарбатсиз ясар но-
вовет,

Топинг сиз бермай ша-
ҳар (Қор) каби топиш-
моқлардан фойдаланиш
самаралиди.

"Оддий механизмлар"
мавзусида куч ва елка ту-
шунчаларида уй-рўзгор
анжомлари ҳақидаги то-
пишмоқлар кўл келади:

Ер ичидаги оқарар,
Ер устидаги сарғаяр.
(Плуг)

"Босим" га доури эса
куйидагича:
Қора тую қалтирайди,
Ковурғаси ялтирайди.
(Appa)

Қаттиқ жисмларнинг
механик хоссалари, мод-
даларнинг иссиқликдан
кенгайши" мавзуларида:

Чўзилиб ётар нарвон,
Ундан ўтар, уй – карвон

(Темир ўйл, поезд) каби
топишмоқлардан фойда-
лансан бўлди. Дарсларни
ҳалқ оғзаки ижоди наму-
налари кўмугдаша ташкил
этиши мавзуни ҳаёттаги таж-
рибалар билан bogлашга
хизмат қилади.

Матлуба ПУЛАТОВА,
Ромитан саноат касб-
хунар коллежи ўқитувчи

"MA'RIFAT" ga muktublar

Toshkenf shahri
Matbuotchilar ko'chasi 32-uy.
"Ma'rifat" gazetasini tahririyatiga

E-mail: info@marifat.uz

Тил тарбияси

Қорақалпоғистон Республикасида 10-максус мактаб-интернати ўқувчилари барча фанлар қатори ўзбек тили фанини ҳам қизиқиш билан ўрганади. Ўйлашимча, Ўзбекистонда яшаштган ҳар қайси инсон она тили билан бирга ўзбек тилини ҳам пухта ўрганомоғи, ўзбек халқининг моддий ва мъянавий мероси, тарихини билиши зарурат.

Ўзбек тили дарслари ҳозири ожиз ўқувчининг нағақат ақлий, балки руҳий соғломлигига ҳам ижобий таъсир қилади. Сабаби мактаб-интернатда ишлаётган

соғлом ва айрим ҳозири ожиз педагоглар ўқувчиларга қўлдан тўғри, унумли фойдаланишини ўргатишида муммийларга дуч келади. Бунда бизга қаттиқ қоғозга ёзилган Брайл шрифтидаги китоб матнлари, елимдан ясалган мева, сабзавот, ҳайвонлар, күшлар, кичик ҳайкалча ва қўйирчоқлар, бўш плакатларга қирқиб ёпиширилган шакллар ҳамда матога хунармандчилик намуналарни сифатида туширилган бўртма суратлар керак бўлади. Бу кўргазмалар ёрдамида бармоқ учидаги сезгини ўйтотиши,

ривожлантириш орқали ўқувчи тасаввuri ва тафаккурини кенгайтириш мумкин. Бадий ифодали ўқиши, нутқ маданиятини оширишда эса дарсларда берилган машқ ва топширик матнлари ҳамда ўзбек тилидаги таъсирли аудиороликлар аҳамиятлиди. Шу боис, ўзбек тили фани ва тўғараклари қорақалпоқ болаларининг тарбиясида муҳим ўринда туради.

Зарина ОЛИМОВА,
Нуқс шаҳридаги 10-кўзи
охиз ва заиф кўручи
максус мактаб-интернати
ўқитувчи

Ватанимни нега севаман?

Кеча ҳамма ишларимни тамомлаб, уйга вазифаларнинг ҳаммасини бажариб, ухлагани ётдим. Ҳадеганда уйқум келмагани учун телевизорни ёқдим. Бирор қизиқроқ кино ёки мультфильм берилармикан, дей каналларни ўтказавердим. Қайсиидар каналда турли мамлакатларда бўлаётган урушлар, она Ватанига хоинлик қилганлар ҳақида кўрсатув берилётган экан. Уйи күлтепага айланни, тўрт боласи кўчада қолган онаизорининг қақшаб йиглаётгани, болаларнинг оч-наҳор кўчаларда яшаштагани, ўз уйдан кувилган эркак-аёлларни кўриб, юрагим ачишиб кетди. Вой, бечора одамлар! Бир онажон нималарнидир айтиб, куйиб-куйиб йиглар, унга қўшилиб, катта-кичик болача-

лар ҳам тинмай йигларди. Раҳмим келди. Уларнинг бирорга зиёни тегмагани шундек билиниб турарди. Дадам бекорга: "Эл-юргитим тинч, осмонимиз мусаффо бўлсин, хонадонларимиздан баракот аrimасин!" дей дуо қилмасканлар-да! Энди тушундим ўйжоиси яшаш қийинлигини. Иккى кун аввал адабиёт музалимамиз ҳам: "Она Ватанидан азизорук гўша йўқ!" деб айтганди. Рост экан. Эртага бориб шуларнинг ҳаммасини устозимга, синфдошларимга айтиб бераман. Йўқ, яхиси, чораг охирида ёзидагин иншомда ҳаммасини тасвирлаб, "Мен Ватанимни нега севаман?" саволига жавоб ёзаман.

Маржона УМАРОВА,
Нурота туманидаги 3-умумталим
мактаби 7-сinf ўқитувчи

Саралаш мусобақалари қизғин кечмоқда

Биринчи Президентимиз ташаббуси билан йўлга қўйилган уч босқичли тизим — «Умид низомлари», «Баркамол авлод» ва Университет спорт мусобақалари ёшлилизнинг жисмоният соглом, маънан етук бўлиб камол тошишларида муҳим босқич вазифасини ўтамоқда. Бу йилги «Баркамол авлод—2017» спорт ўйинларига Жizzax вилояти мезбонлик қиласди.

Ўрта маҳсус, касб-хунар таълими муассасасида ўқувчилари ўртасида ҳар уч йилда анъанавий ўтказиб келинаётган мазкур спорт мусобақасининг финал босқичига бериладиган йўлланмалар учун саралаш мусобақалари кизигандан кизимоқда.

Айни пайдада коллеж ўқувчиларининг энг севимли спорт байрамига муносабат тадорик кўришни таъминлашга масъул тегишли ташкилотлар ўзаро ҳаморликада маҳсус дастурни ишлаб чиқиб, мусобақалар ўтказилиши белгиланган Жizzax олимпија захирали коллежи спорт иншоотлари, Жizzax политехника институтининг футбол майдони, ушбу институт кошидаги академик лицеининг спорт залидаги катта хажмада таъмирлаш ва реконструкция ишлари бажарилди. Шунингдек, Жizzax шаҳridagi кўчалар таъмирланиб, эрта бахорда гул ва манзарали дарахт кўчалари ўтказилаётгани мезбон шаҳар кўркига кўркмоқда.

Мазкур мусобақа билан боғлиқ энг асосий воқеилик айни кунда саралаш босқичи бошланганидир. Жizzax вилояти ҳокимлигига ўтказилган тадбирда волейбол, футбол, баскетбол, кўл тўпи, бокс бўйича Намangan, Қарши, Самарқанд, Нукус ва Термиз шаҳарларида ўтадиган саралаш мусобақаларида катнашиш учун жўнаб кетаётган терма жамоалар аъзолари катнашади. Айни кунларда «Баркамол авлод» мусобақалари дастурига киритилган жами 17 спорт тури: баскетбол, футбол, волейбол, кўл тўпи, бокс, тенис, стол тениси, бадмinton, гимнастика, ёнгил атлетика, оғир атлетика, шахмат, сузиш, дзюдо, юнон-рум кураши, эркин кураш, таэквондо (WTF) ва бадминтон бўйича таҳжирли мурраббийлар ўқувчилар жамоалари билан машғулотлари фаол ўтказмоқда.

Юкорида таъкидлаганимиздек, ўғил ва киз болалар жамоалари ўртасидаги баскетбол бўйича саралаш мусобақалари Самарқанд шаҳрида ўтказилмоқда.

Кўл тўпи бўйича квалификация баҳслари эса Нукусда бошланди. Ҳозир Бердак номидаги Коракалпок давлат универсitetining янгидан курилган спорт залида хамда Нукус шаҳridagi ўйин турлари ва ёнгил атлетика бўйича ихтисослаштирилган спорт мактабида мусобақанинг финал босқичига йўлланмани кўлга киритиш учун Коракалпогистон Республикаси, барча вилоятлар ва Тошкент шаҳridan 14 терма жамоа ўзаро куч синашяпти. Шубҳасиз, мазкур мусобақаларининг энг ҳаяжонли баҳслари футболчилар қарама-қаршилигида кузатилади. Қарши шахридаги «Геолог» мажмусаси ва «Насаф» футбол мактаби стадионларида «Баркамол авлод—2017» футбол мусобақасининг республика босқичигa саралаш ўтказилмоқда.

Унда 14 жамоа кўрья натижасига кўра тўрт гурухга бўлинган ҳолда катнашяпти. Ҳусусан, «A» гурухи: Тошкент шаҳри, Ҳоразм ва Намangan вилоятси, Коракалпогистон Республикаси, «B» гурухи: Қашқадарё, Жizzax ва Андижон вилоятси, «C» гурухи: Сирдарё, Самарқанд, Бухоро ва Сурхондарё вилоятси, «D» гурухи: Тошкент, Навоий ва Фарғона вилоятси.

Мазкур масульиятли босқичда голиб бўлган спортилар «Баркамол авлод» спорт мусобақаларининг мамлакат босқичида ўз вилояти шарафини ҳимоя қиласди.

Термиз шаҳрида ўтган бокс бўйича саралаш мусобақасида муҳлислар бир-биридан қизиқарли муштлашувларга гувоҳ бўлди. Дарвоже, жорий йилда бокс жанглари яна бир вази(81 кг)га кўлади ва 8 тага ўтказилди. Ҳудудий саралаш баҳсларининг энг охиргиси — волейбол мусобақалари 8—13 апрель кунлари Намangan шаҳрида ўтказилади.

МУХБИРИМИЗ

Юртимизда спортга берилётган юксак эътибор ва яратилётган шароитлар туфайли сўнгги ўйинларда спортчиларимизнинг ҳалқаро турнирлардаги иштироки ва медаллари сони сезиларли даражада ошиди. Қувонарлиси, мамлакатимиз ҳам дунёning энг муҳим спорт мусобақалари мезбонлик қиласи, ҳалқаро экспертлар эътирофига сазовор бўлаяпти.

Фолиб бўлиш учун сабаблар етарли

Ҳусусан, бугун пойтакти-миздаги «Ле Гранд Плаза» меҳмонхонасида 8, 10, 12, 14, 16 ва 18 ёшгача болалар ва ўсмиirlar ўртасида бошланган шахмат бўйича Осиё чемпионати ҳам шулар жумласидандир.

Нуғузли мусобақада китъамизнинг 18 давлатидан 382 нафар ёш шахматчи голибли учун баҳслашади. Голиблик учун асосий дъявогарлар орасида Омиди Ария (2418, Эрон), Сапармурод Отабоев (IM, 2415, Туркманистан), Тран Мин Танг (FM, 2406, Вьетнам), Таҳбаз Араш (2398, Эрон), Денис Махнёв (IM, 2374, Қозогистон), Митраҳба Гуҳа (FM, 2348, Хиндистон), Ҳагаван Ааканшка (WIM, 2272, Хиндистон), Мубина Алинасад (WFM, 2220, Эрон), Батсурен Дамбасурен (FM, 2194, Мұғалистан), Ивана Мария Фуртадо (WIM, 2150, Хиндистон), каби юкори рейтингга эга шахматчилар бор. Бу эса чемпионат савияси нечоғлик юкори эканни англатади.

Ушбу мусобақада мамлакатимиз шарафини 117 нафар ёш шахматчимиз ҳимоя қиласди. Жумладан, ўз ёш тоифасида етакчилардан хисоблан-

ган Нодирбек Абдузатторов (IM, 2429), Нодирбек Ёкубов (2427), Сайдакбар Сайдалиев (2385), Жавоҳир Синдоров (CM, 2374), Абдусиддин Воҳидов (IM, 2370), Абдумалик Абдузалимов (FM, 2313), Гулрухбеким Тоҳиржонова (WGM, 2297), Баҳора Абдузатторова (WIM, 2161), Исломбек Синдоров (CM, 1965), Алихон Аваҳонов (1735), Ҳумоюн Бекмуродов (CM, 1577), Афруза Ҳамдамова (WCM, 1449), Одина Олимова (WCM, 1308) каби ёшларимиз терма жамоамиз газнасига медаллар тақдим этишига ишонамиз.

Осиё чемпионатининг тантанали очишиш маросимидан сўнг 7 турдан иборат рапид мусобақаларига старт берилади. Демак, бугуннинг ўзида китъя чемпионатининг дастлабкиsovрindорлари номини билib оламиз.

Эслатиб ўтамиз, «Ўзбекистон» ва «Ле Гранд Плаза» меҳмонхоналарида 2—8 апрель кунлари (3 ва 5 апрелда 2 турдан) 9 турдан иборат стандарт шахмат мусобақаси ўтказилиди. 9 апрелда ўтказилиши мўлжалланаётган блиц мусобақасида ҳам голиблар 9 тур натижаларига кўра аникланди.

Чемпионат якунида энг кўп медаль жамғарган уч давлат терма жамоасига кубок топширилади. Шахсий хисобда олтин медал сазовор бўлган шахматчилар ўз ўз тоифасида шу йили кузда Бразилия (8, 10, 12 ёшгача) ва Уругвайде (14, 16, 18 ёшгача) ўтадиган жаҳон чемпионатида иштирок этади.

Шунингдек, 18 ёшгача ўсмиirlar ўртасида 1-ўринни олган шахматчига ҳалқаро тоифадаги спорт устаси (IM), шахматчи қизга эса хотин-қизлар ўртасида ҳалқаро тоифадаги спорт устаси (WIM) унвони берилади. 2- ва 3-ўринни олганларга эса FIDE устаси (мос равишда — FM/WFM) унвони тақдим этилади. Бундан ташқари, 16 ёшга чо тоифасида олтин медалга сазовор бўлган шахматчиларга FIDE устаси (мос равишда — FM/WFM) унвони берилади. Барча олар маҳсус музобақа ўтказилиши мўлжалланаётган блиц мусобақасида ҳам голиблар 9 тур натижаларига кўра аникланди.

Ушбу мусобақада иштирок этадиган юртдошларимизга омад тилаймиз.

Хусан НИШОНОВ

Умидли полвонлар беллашуви

Қўшқўпир туманинда 30-умумтаълим мактабида ёркин кураш бўйича туман биринчилиги мусобақалари бўлиб ўтди.

Туман ҳалқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси худудий филиали ва бошقا қатор ташкилотлар ҳамкорлигидаги ташкил этишган беллашувда 100 нафарга яқин ўғил-қиз 22, 26, 29, 32, 35, 38, 42 ва 47 килограмм вазн тоифаларида гиламга тушди.

— Қишлоқ жойлардаги ўқувчи ёшларни жисмоний тарбия ва соғлом турмуш тарзига кенг жалб этиш, улар ўртасида миллий спорт турларини янада оммалаштиришда бу каби мусобақалар мухим ўрин тутади, — деди туман XTMFTTЭБ мудири Умид Исмоилов. — Жорий ўқув йилда туман БўСМ қошида Фозотов, Хонобог сингари олис қишлоқлардаги умумтаълим мактабларида ёркин кураш бўйича кўчма

тўгараСлар фаолияти йўлга кўйилгани спортсевар ўқувчилар учун айни мудда бўлди.

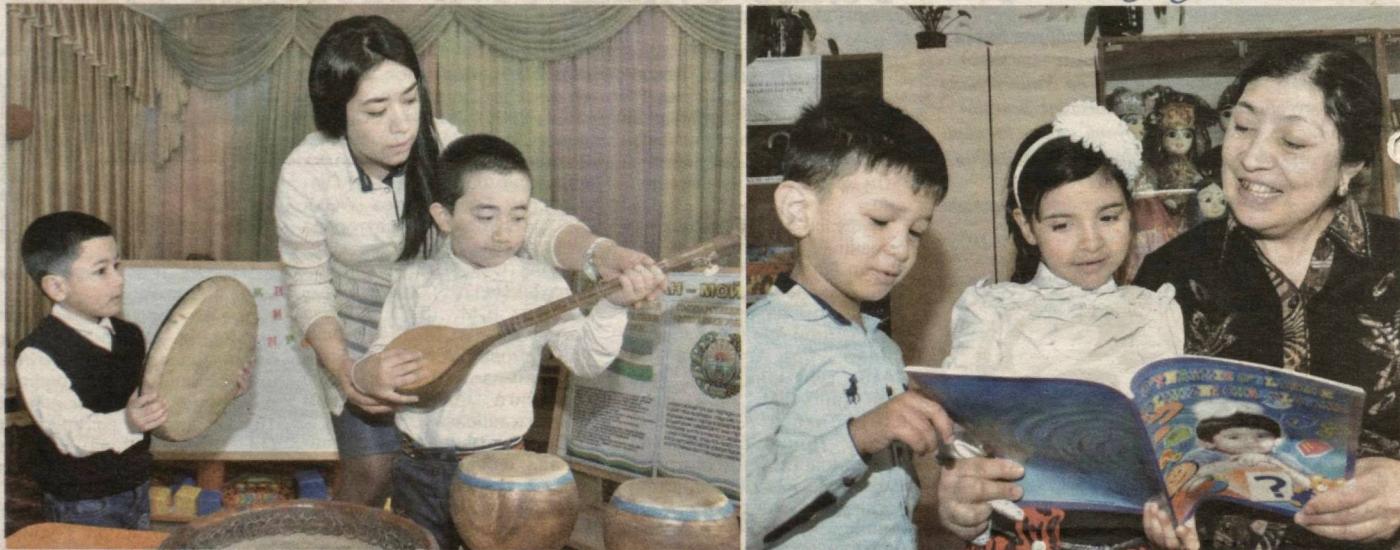
Қизгин баҳсларга бой тарзда ўтган беллашув якунида таҳжирбали мураббий Ҳолмурод Дўсжонов шогирдлари — Иззатулло Раззоқберганов, Зафар Ниёзметов, Диёр Бозорбоеv, Риёбек Пўлатов, Зафар Курбонбоеv, Асадбек Озодов, қизлардан Зилола Пўлатова, Руҳшона Юсуфбоева ўз вазн тоифаларида ғалаба қозонди. Эркин кураш бўйича 17-умумтаълим мактабида ўтказилиши олайтган Отабек Рустамбоеv, Умрек Шомурудов, Отахон Маратов сингари умидли полвонлар зафар кўди.

Мусобақа голибларига диплом, медаль ва эzsдалик совғалари берилди.

Турсуной САТТОРОВА,

Қўшқўпир тумани болалар ва ўсмиirlar спорт мактаби директорининг ўқув ишлари бўйича ўрнинбосари

Бола билан олами гўзали

Болани бежиз гулга қиёсламаймиз. Нозик ниҳолни қанчалар авайлаб ўстирсан, болага ҳам шундай эътиборда бўламиш. Ёшликда эгалланган билим фарзандларимизнинг келажагини белгилайди. Мамлакатимизда ёш авлоднинг баркамол вояга етиши учун барча шароитлар яратилган. Буни мактабгача таълим муассасалари фаолияти мисолида ҳам кўриши мумкин.

Пойтахтимизнинг Шайхонтохур туманидаги 567-МТМда 290 нафар бола таълим-тарбия олмоқда. Муассасада болажонлар инглиз тили тўғрагидаги чет тилларни илк ёш давриданоқ ўрганиб боришмоқда. Бадий гимнастика тўғрагидаги қизалоқлар машқларни маромига етказиб ижро этмоқда.

— Президентимизнинг "2017—2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чорадабирлари тўғрисида"ги қарори ижросини таъминлаш мақсадида боғчамида ота-оналар учун мулоқот хонаси, ҳар бир гуруҳда болалар учун кутубхона ташкил этганимиз, — дейди МТМ мудираси Мирсоато-

ва. — Кутубхонада болаларнинг ёшига мос қизиқарли эртак ҳамда турли бадиий, тарбия оид китоблар мухайё. Китобхон болалар сони кундан кунга ортмоқда. Бундан жуда ҳам мамнунмиз.

Муассасада миллий хунармандчилик асосида яратилган буюмлардан иборат бурчак ташкил этилгани тарбияланувчиларимизнинг миллий анъаналаримизга ҳурмат руҳида улфайишида мухим омил бўлмоқда. Шахмат ва шашка тўғраги ҳам болажонлар билан гавжум. Мусиқа дарслари болаларнинг севимли машгулости. Уларга миллий чолгуларимиз ҳақида тушунчалар берилборилади. Бир сўз билан айтганда, муассасада яратилган барча шароитлар болажонларимизнинг баҳти ва соғлом, ҳеч кимдан кам бўлмай улфайишига замин яратмоқда.

Феруза ХОЛМУРОДОВА,
"Ma'rifat" мұхбари

Бурхон РИЗОКУЛОВ олган суратлар.

Ma'rifat

**TA'SIS
ETUVCHILAR:**

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy ya o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Bosh muharrir Abdusamat RAHIMOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrdra 0067-raqam bilan ro'yxatga
olangan. Indeks: 149, 150. Г-415. Tiraji 52143.
Hajmi 4 bosma taboq. Offset usulida bosilgan,
qo'qoz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:
qabulxona — 233-50-55;
kotibiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

«Ma'rifat» dan
materiallarni ko'chirish
bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga
oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqriz
gilinmaydi va muallifiga
qaytarilmaydi.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxona manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'zA yakuni — 22.15 Tophirildi — 23.20

MANZILIMIZ:
100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marfat.uz

Dizaynerlar:
Malohat TOSHOVA, Faxriddin RAHIMOV,
Navbatchi muharrir:
Dilshod RO'ZIQULOV,
Navbatchi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

1 2 4 5 6